

สาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต:

กรณีศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Causes of and Solutions to Delayed Graduation: A Case Study of Master of Arts Program in

Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

วาสนา วงศ์ชนะ

Wasana Wongchana

(หัวหน้าโครงการ)

ชญัญญา มีงาม

Chananya Meengam

(ผู้ร่วมวิจัย)

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประจำปีงบประมาณ 2559 สัญญารับทุนเลขที่ น.002/2559

- ชื่อเรื่อง :** สาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของ
มหาบัณฑิต: กรณีศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์
และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นักวิจัย :** 1. นางวาสนา วงศ์ชนะ (หัวหน้าโครงการ)
2. นางชนัญญา มิ่งาม (ผู้ร่วมวิจัย)
- ที่ปรึกษา :** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลี สบายยิ่ง
- หน่วยงาน :** งานบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ปีที่จัดพิมพ์ :** 2562
- แหล่งทุน :** กองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ประจำปีงบประมาณ 2559 สัญญารับทุนเลขที่ น.002/2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระยะเวลาที่กำหนดจำนวน 2 คน นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดจำนวน 9 คน และอาจารย์จำนวน 8 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า สาเหตุที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด คือ 1) ด้านสภาวะแวดล้อม มีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้นมี 2 สาเหตุ ได้แก่ ตัวนักศึกษาที่ทำงานแล้วระหว่างเรียน ปัญหาด้านการเงิน และความไม่พร้อมของอาจารย์ที่ปรึกษา ในหลายๆ ด้าน 3) ด้านกระบวนการคือกระบวนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ไม่ชัดเจนและการจัดการเรียนการสอนไม่เข้มข้น 4) ด้านผลผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา (Retention Time) ไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดไว้ สำหรับแนวทางในการแก้ปัญหาการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดได้แก่ 1) หลักสูตรควรกำหนดระยะเวลาในขั้นตอนต่าง ๆ ให้ชัดเจน 2) หลักสูตรควรมีกระบวนการติดตามนักศึกษาโดยจัดโครงการติดตามความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์อย่างจริงจัง 3) หลักสูตรและอาจารย์ที่ปรึกษาควรประชาสัมพันธ์แหล่งทุนที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ให้นักศึกษาทราบ 4) หลักสูตรควร

จัดโครงการปฐมนิเทศอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ 5) หลักสูตร
ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาวิจัยเพิ่มขึ้นรวมทั้งการฝึกปฏิบัติด้วย 6) ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกภายในคณะศิลปศาสตร์

คำสำคัญ: สาเหตุและแนวทางแก้ไข, การสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด

Title: Causes of and Solutions to Delayed Graduation: A Case Study of Master of Arts Program
in Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

Researcher: 1. Mrs. Wasana Wongchana

2. Mrs. Chananya Meengam

Advisor: Assistant Professor Dr. Malee Sabaiying

Abstract

The purpose of this research was to investigate causes and solutions to delayed graduation in the Master of Arts Program, Department of Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University. The data were collected using in-depth interviews with 2 students who graduated on-time, 9 students who did not, and 8 lecturers. The data were analyzed through content analysis and a report was written with descriptive analysis.

The research found that the causes of delayed graduation were: 1) environmentally, there were not enough relevant facilities; 2) causal factors: two basic causal factors were found: one was students working during their course of study due to financial problems, and the other was thesis advisors were not ready in various aspects; 3) the process aspect: the process of conducting a thesis or minor thesis was unclear, and the learning and teaching processes were not intensive enough; and 4) the production aspect: prolonged retention time resulted in delayed graduation. Solutions to delayed graduation were found as follows. 1) The programs should clearly specify the time allowed for each step in the process; 2) the programs should have a thesis/minor thesis monitoring process and seriously implement it; 3) the programs and advisors should keep students informed about sources of thesis/minor thesis funding; 5) the programs should offer more courses on how to conduct research and research practicum; and 6) more facilities should be provided in the Faculty of Liberal Arts.

Keywords: Causes and solutions, delayed graduation

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยดี เป็นเพราะได้รับการอนุเคราะห์และสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคลากรต่าง ๆ ทุกภาคส่วนของคณะศิลปศาสตร์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจยิ่ง และขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณกองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์ ที่สนับสนุนงบประมาณสำหรับการวิจัย ประเภทนักวิจัยใหม่ ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้การทำวิจัยและพัฒนาตนเอง ขอขอบคุณคณะกรรมการวิจัย คณะศิลปศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพข้อเสนอโครงการและรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทาง และคำปรึกษาในการดำเนินงานวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลี สบายยิ่ง ที่ปรึกษาโครงการ ผู้ซึ่งให้คำปรึกษาชี้แนะ พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่การวิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งมาโดยตลอด คอยเป็นแรงผลักดันและให้ความหวังในยามที่ผู้วิจัยอ่อนล้าและหมดกำลังใจ

ขอขอบคุณอาจารย์และนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม ที่ให้ข้อมูลอันประโยชน์ต่อการวิจัย เพื่อร่วมงานทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลือตลอดมา เจ้าของผลงานวิชาการและแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ศึกษาค้นคว้า และอ้างอิง

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวทุกคนที่คอยสนับสนุน ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

วาสนา วงศ์ชนะ (หัวหน้าโครงการ)

ชนัญญา มีงาม (ผู้ร่วมวิจัย)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญภาพประกอบ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
3. ขอบเขตของการวิจัย.....	2
4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	3
5. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	5
2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา.....	21
3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษา.....	25
4. รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP (CIPP Model).....	30
5. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.....	31
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	41
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
2. ผู้ให้ข้อมูล.....	42
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
5. การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูลการวิจัย.....	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	46
1. ด้านสภาวะแวดล้อม.....	46
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น.....	50
3. ด้านกระบวนการ.....	54
4. ด้านผลผลิต.....	58
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	61
1. สรุปและอภิปรายผล.....	61
2. ข้อเสนอแนะ.....	64
บรรณานุกรม.....	66
ภาคผนวก.....	71
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview).....	72

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ	
1. ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ (McClelland) ความต้องการประสบความสำเร็จ (Need for Achievement).....	6
2. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs).....	9
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษา (ปัจจัยภายใน).....	29
4. ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษา (ปัจจัยภายนอก).....	29
5. รูปแบบการประเมินแบบ CIPP (CIPP Model)ของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daneil L. Stufflebeam).....	31
6. การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า.....	45
7. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด.....	58
8. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด.....	59

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ระบุความมุ่งหมายและหลักการไว้ในมาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม คุณธรรมทั้งระดับบุคคลและระดับประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จในทุกด้าน ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวง, 2559)

การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีทักษะ และมีศักยภาพในการประยุกต์ความรู้ ความสามารถที่ได้รับมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสม และสอดคล้องต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ องค์ประกอบของสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญในการสร้างคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการบริการการศึกษา ประกอบด้วย คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน หลักสูตรการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย รวมทั้งปัจจัยด้านนักศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบด้านสติปัญญา ด้านพื้นฐานครอบครัว นิสัยการเรียนรู้ และอื่น ๆ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อคุณภาพและความสำเร็จของนักศึกษาโดยตรง

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เปิดรับนักศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม ครั้งแรกในปีการศึกษา 2548 ปัจจุบันหลักสูตรเปิดรับนักศึกษาเป็นรุ่นที่ 11 ในปีการศึกษา 2556-2558 พบว่ามีนักศึกษาที่สภามหาวิทยาลัยอนุมัติปริญญาครั้งนี้ ปีการศึกษา 2556 สำเร็จการศึกษาจำนวน 32 คน แผน ก แบบ ก 1 จำนวน 1 คน แผน ก แบบ ก 2 จำนวน 15 คน แผน ข จำนวน 16 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปี จำนวน 12 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปีขึ้นไปจำนวน 20 คน ปีการศึกษา 2557 สำเร็จการศึกษาจำนวน 35 คน แผน ก แบบ ก 1 จำนวน 1 คน แผน ก แบบ ก 2 จำนวน 6 คน แผน ข จำนวน 28 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปี จำนวน 8 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปีขึ้นไปจำนวน 27 คน ปีการศึกษา 2558 สำเร็จการศึกษาจำนวน 6 คน แผน ก แบบ ก 2 จำนวน 1 คน แผน ข จำนวน 5 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปี จำนวน 2 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปีขึ้นไปจำนวน 4 คน (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2559)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาโดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปี มีเพียง 22 คน และมีนักศึกษาสำเร็จการศึกษาเกินระยะเวลาที่กำหนดไว้ จำนวนถึง 51 คน การที่นักศึกษาใช้ระยะเวลาสำเร็จการศึกษาเกินกว่าที่หลักสูตรกำหนดย่อมมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตในหลาย ๆ ด้าน เช่น ค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตต่อหัวจะสูงมากขึ้น เพิ่มภาระงานควบคุมวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา และส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของหลักสูตร ทำให้ไม่สามารถวางแผนการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อตัวนักศึกษาทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณค่าใช้จ่ายในการศึกษาและเกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ต่อการเรียนทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนและการปฏิบัติงานลดลง

จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม เพื่อหาแนวทางแก้ไขให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการปรับปรุงหลักสูตร สำหรับผู้บริหารหลักสูตรในด้านการวางแผนด้านนโยบายและการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสาเหตุการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านประชากร เป็นการศึกษามหาบัณฑิตที่ศึกษาแผน ก แบบ ก 2 และ แผน ข หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม ที่สำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด ในปีการศึกษา 2556-2558

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต ที่ศึกษาแผน ก แบบ ก 2 และ แผน ข หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม ที่สำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด

ในปีการศึกษา 2556-2558 โดยศึกษาสาเหตุด้านนักศึกษา ด้านกระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตร ด้านกระบวนการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ และด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับคณะ/ภาควิชา/สาขาวิชาได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามากที่สุด

4.2 ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการศึกษา และการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

4.3 ใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหลักสูตรในการปรับปรุงและพัฒนาการวางแผนและนโยบายเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด หมายถึง การสำเร็จการศึกษาเกินระยะเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ 2 ปี

5.2 ด้านนักศึกษา หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับนักศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านวิชาการ และปัญหาส่วนตัว

5.3 ด้านกระบวนการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตร ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน และด้านหลักสูตรและการบริหารวิชาการของหลักสูตร

5.4 ด้านกระบวนการจัดทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการทำสารนิพนธ์ตั้งแต่การวางแผนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ การเตรียมโครงร่างวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ การเสนอผลการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษา

5.5 ด้านหลักสูตรและการบริหารของหลักสูตร หมายถึง รายละเอียดวิชาและโครงสร้างของหลักสูตร ความพร้อมของสถานที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ช่วยในการทำวิจัย รวมทั้งความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องของหลักสูตร

5.6 ด้านการวางแผนทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ หมายถึง ขั้นตอนการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ การหาอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก/ร่วม การเขียนบทนำ การเลือกใช้ทฤษฎีหรือองค์ความรู้เพื่อกำหนดหัวข้อวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย การสร้างเครื่องมือการวิจัยจนถึงกระบวนการพิจารณาเค้าโครงวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

5.7 ด้านการเตรียมโครงร่างวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ หมายถึง ขั้นตอนในการเขียนโครงร่างวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ในส่วนต่างๆ รวมทั้งการสอบและการแก้ไขโครงร่างวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

5.8 ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ หมายถึง ขั้นตอนการศึกษาออกแบบพัฒนาระบบและทดสอบ

5.9 ด้านการเสนอผลการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ หมายถึง ขั้นตอนการนำเสนอตามขั้นตอนการทำวิจัยในประเด็นปัญหา วัตถุประสงค์ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัย และอื่น ๆ ในรูปของรายงานการวิจัย ตามรูปแบบที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ รวมถึงขั้นตอนการสอบวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

5.10 ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ หมายถึง อาจารย์ของบัณฑิตวิทยาลัยที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ควบคุมการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ และการสอบวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ในหลักสูตรปริญญาโท

5.11 สาขาวิชา หมายถึง สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

5.12 มหาบัณฑิต หมายถึง ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในปีการศึกษา 2556-2558

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง สาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาวิทยาลัย: กรณีศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ผลงานวิจัย และงานวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกได้ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษา
4. รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP (CIPP Model)
5. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ดังนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน และเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพได้ เนื่องจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแรงขับเคลื่อนในตัวมนุษย์ที่กระตุ้นมนุษย์ให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะใช้ความพยายามในการก้าวไปสู่เป้าหมายและทำงานด้วยความเต็มใจนำไปสู่ความสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้ และผลงานที่ออกมาจะมีคุณภาพ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและรวดเร็ว ยังมีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้หลาย แนวคิด เช่น

ณัฐริกา บุรณกุล (2552) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มีการวางแผนการทำงานไว้ล่วงหน้า ต้องการงานออกมามีประสิทธิภาพ โดยพยายามมุ่งมั่นในการเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ขอบทำงานที่มีลักษณะยากและท้าทายความสามารถ ต้องการข้อมูลย้อนกลับของผลการกระทำในทันทีอย่างชัดเจน และมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ทำเสมอ

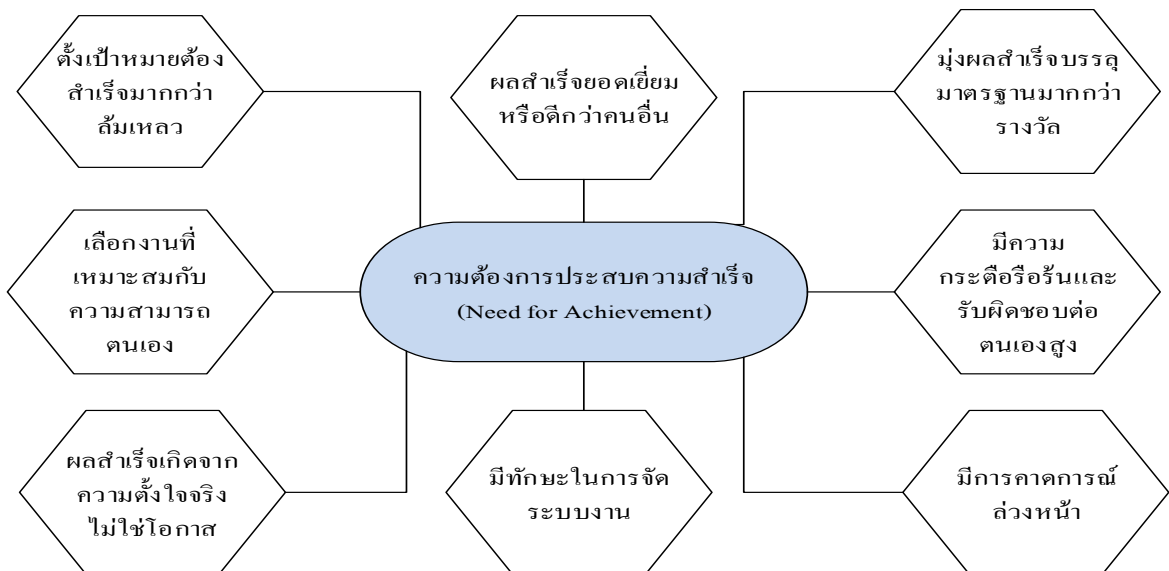
นิตยา สิทธิเสื่อ (2553) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง เป็นความ ปรารถนาที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีแม้จะยุ่งยากลำบากก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ที่ขัดขวาง

พยายามหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะแก้ปัญหาอันจะนำตนไปสู่ความสำเร็จ มุ่งมั่นที่จะทำให้ดีเลิศ เพื่อบรรลุมาตรฐานที่ตนตั้งไว้

ภัทราวจิตร มณีประเสริฐ (2554) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึง เป็น คุณลักษณะของนักศึกษาที่แสดงถึงความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ที่ตั้งใจไว้ โดยจะเป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยาน ตั้งใจมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความเพียรพยายามไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและมีความอดทน

แอตคินสัน (Atkinson, 1966 อ้างถึงใน ทองดี หาญนอก, 2552) ที่กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะทำนายพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ไม่เพียงขึ้นอยู่กับ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลเท่านั้นแต่ยังขึ้นอยู่กับโอกาสของการประสบความสำเร็จในการทำงาน และค่าของสิ่งล่อใจเพื่อความสำเร็จในการทำงานอีกด้วย

แมคเคลแลนด์ (McClelland 1985 อ้างถึงใน มงคล ศัยกุล, 2556) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งสิ่ง ใดให้สำเร็จลุล่วง โดยแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยมหรือทำได้ดีกว่าผู้อื่น มีความพยายามที่จะเอาชนะ อุปสรรคต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความสำเร็จมากกว่าที่จะล้มเหลว รู้จักเลือกงานให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง เป็นผู้ที่คิดว่างานทุกอย่างจะประสบผลสำเร็จก็ต้องด้วยความตั้งใจจริง ไม่ใช่เพราะโอกาสอำนวยให้และการกระทำกิจกรรมใด ๆ นั้นมุ่งให้บรรลุมาตรฐานของตนเองมากกว่ารางวัล โดยบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความกล้าเสี่ยงพอสมควร ความกระตือรือร้นความรับผิดชอบต่อตนเอง คาดการณ์ล่วงหน้าและมีทักษะในการจัดระบบงาน สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ความต้องการประสบความสำเร็จ (Need for Achievement)

ของแมคเคลแลนด์ (McClelland)

มงคล ศัยยกุล (2556) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึง ความปรารถนาของนักศึกษาที่จะทำในสิ่งที่ต้องการให้สำเร็จ โดยมีการตั้งเป้าหมายและวางแผนเตรียมการไว้อย่างชัดเจน มีความมานะพยายาม มีความอดทนที่จะผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยตนเอง ต้องการความเป็นอิสระในการทำงาน และแสดงออก กล้าตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำทั้งในการเรียน การทำกิจกรรม และการดำเนินชีวิตส่วนตัว

สุภารัตน์ ชีรธรรมชาดา (2557) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึง ความคาดหวังของบุคคลซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อน หรือแรงขับให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีความมุ่งมั่นเพียรพยายามที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมาย หรือต้องการทำให้สิ่งที่ตนกระทำอยู่ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศที่ตนเองตั้งไว้และถำงานที่บุคคลคาดหวังเอาไว้เกิดผลสำเร็จก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดกำลังใจ และจะมีความคาดหวังในการที่จะทำสิ่งนั้น ๆ ให้ประสบความสำเร็จ หรือให้ได้ผลดียิ่งขึ้นในครั้งต่อ ๆ ไป แต่ถ้าสิ่งที่เขาทำไม่ประสบความสำเร็จบ่อยครั้งเข้าก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดการตั้งความคาดหวังในการที่จะทำงานนั้น ๆ ต่ำลงจนบุคคลนั้นอาจจะกลายเป็นคนที่มีความท้อแท้ไม่สู้ไม่กล้าคิด หรือไม่กล้าหวังต่อสิ่งต่าง ๆ และถำบุคคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นอีกด้วย ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นมีความสำคัญและมีอิทธิพลมากต่อแต่ละบุคคลในการที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปนั้นก็ขึ้นอยู่กับผลที่มาจากแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกที่สามารถทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการที่จะกระทำสิ่งนั้น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ยังเป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้แต่ละบุคคลกล้าคิด กล้าที่จะคาดหวัง และกล้าที่จะทำในสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองตั้งใจ หรือได้กระทำอยู่ให้ประสบผลสำเร็จที่ดีที่สุดตามเป้าหมายของตนที่ได้ตั้งเอาไว้อีกด้วย

จารุวรรณ อะคะบัน (2558) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึง ลักษณะที่แสดงให้เห็นว่ามีความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและพยายามหาวิธีการต่าง ๆ มาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ต้องการบรรลุเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้มีความพอใจสบายใจ เมื่อประสบผลสำเร็จ และมีความวิตกกังวลไม่สบายใจเมื่อประสบความล้มเหลว

สรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หมายถึง ลักษณะที่แสดงให้เห็นว่ามีความต้องการที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีความปรารถนาอย่างยั้งที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วง โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความมานะพยายาม มีความอดทนที่จะผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ และพยายามหาวิธีการมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ต้องการบรรลุเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้มีความพอใจเมื่อประสบผลสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว

ความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสำคัญในการที่จะผลักดันในบุคคลทุกวัยสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้และถำประเทศใดมีประชากรที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงแล้วย่อมที่จะทำให้ประเทศนั้นเจริญก้าวหน้าได้เพราะคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความพากเพียรพยายามที่จะ

เอาชนะอุปสรรค เพื่อที่จะบรรลุถึงความสำเร็จตามที่วางเป้าหมายไว้มากกว่าคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

โกมล บัวพรหม (2553) กล่าวว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพ และความสำเร็จของงานซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู 5 ด้าน คือ ด้านงานที่ทำในปัจจุบัน ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ ด้านการเลื่อนตำแหน่ง ด้านผู้บังคับบัญชาชั้นต้น และด้านเพื่อนร่วมงาน ซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญ และนำองค์ประกอบเหล่านี้ไปใช้ในการบริหารคน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวข้อง หรือมีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มี ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวงาน และสิ่งที้องค์การจะให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญการจะสร้างแรงจูงใจ ให้กับบุคลากรในองค์กรนั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยที่บุคคลคาดหวัง หรือต้องการได้รับจากองค์การด้วย จึง จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในองค์การได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้องค์การมั่นใจว่า พนักงานจะทุ่มเทแรงกาย แรงใจเพื่อตอบแทนองค์การ อันจะส่งผลให้การดำเนินการขององค์การ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

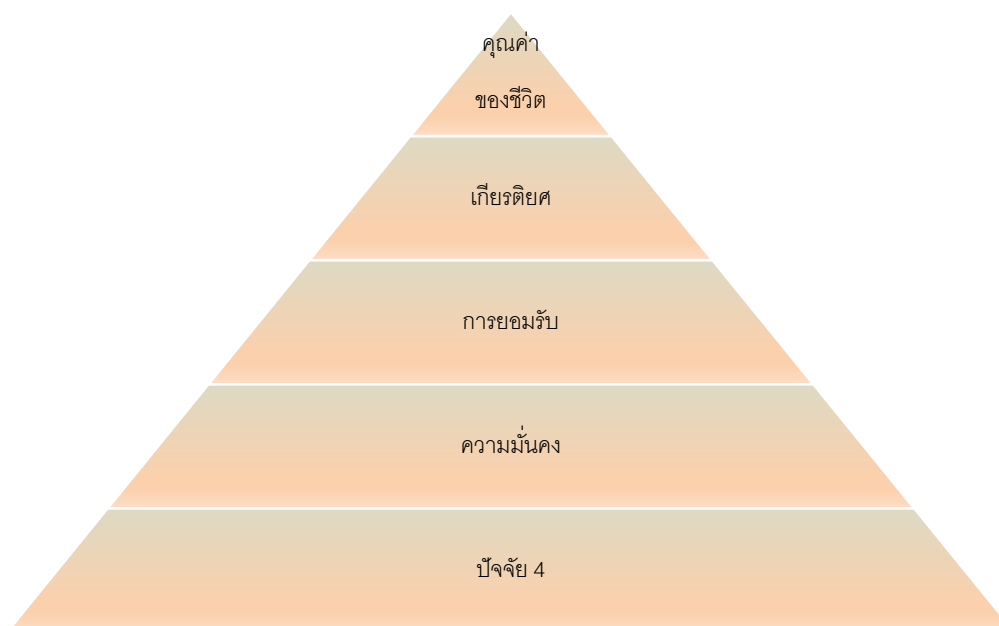
พัชรี เหลืองอุดม (2554) กล่าวถึงความสำคัญ ของแรงจูงใจ ได้แก่ การเสริมสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แต่ละบุคคลในองค์การ เป็นการสร้างพลังร่วมกันของกลุ่ม การส่งเสริมและเสริมสร้างสามัคคีในหมู่คณะ เป็นการสร้างพลังด้วยความสามัคคีการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานแก่ผู้ปฏิบัติงานในองค์การ การช่วยเสริมสร้างให้เกิดความจงรักภักดี ต่อองค์การ การช่วยทำให้การควบคุมดำเนิน ไปด้วยความราบรื่น อยู่ในกรอบแห่งระเบียบวินัยและมี ศีลธรรมอันดีงาม ลดอุบัติเหตุและอันตรายในการปฏิบัติงาน การเกื้อกูลและจูงใจให้สมาชิกของ องค์การเกิดความคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การ เป็นการสร้างความก้าวหน้าให้แก่ ผู้ปฏิบัติงานและองค์การ การทำให้เกิดศรัทธาและความเชื่อมั่นในองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่ ทำให้เกิดความสุขกายสุขใจในการทำงาน และการสร้างแรงจูงใจก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

กิติ ดยัคคานนท์ (2554) กล่าวถึง ความสำคัญของแรงจูงใจในการทำงานว่าในการที่จะทำใ้มนุษย์อยากทำงานจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อเป็นสิ่งเร้าหรือตัวกระตุ้นมนุษย์ให้เกิดความอยากที่จะทำงาน ทั้งนี้ เนื่องจากแรงจูงใจมีความสำคัญ 3 ประการ คือ การทำให้เกิดความ สนใจ การเลือกและกำหนดให้ตนเองแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา การทำให้เกิด พฤติกรรม เกิดพลังงาน เร้าให้มีกิจกรรม และเป็นการนำไปสู่ความสำเร็จในเป้าหมาย

สรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสำคัญในการที่จะทำใ้มนุษย์อยากทำงานจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อเป็นสิ่งเร้าหรือตัวกระตุ้นมนุษย์ให้เกิดความอยากที่จะทำงานและผลักดันในบุคคลสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้และถ้าหน่วยงานใดมีบุคลากรที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงแล้ว ย่อมที่จะทำใ้หน่วยงานนั้นเจริญก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จได้เพราะคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรค เพื่อที่จะบรรลุถึงความสำเร็จตามที่วางเป้าหมายไว้มากกว่าคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

1.2 ทฤษฎีแรงจูงใจไฟล์ัมฤทธิ์

มาสโลว์ (Maslow, 1954) กล่าวว่ามนุษย์มีแรงจูงใจที่จะบรรลุความต้องการและความต้องการบางอย่างมีความสำคัญมากกว่าคนอื่น ความต้องการขั้นพื้นฐานที่สุดของมนุษย์คือเพื่อความต้องการอยู่รอดทางกายภาพและจะเป็นสิ่งแรกที่กระตุ้นพฤติกรรมของมนุษย์ ความต้องการในแต่ละขั้นของบุคคล จะต้องได้รับการบำบัดเรียงตามลำดับจากความต้องการในระดับต่ำไปสูง เมื่อความต้องการในระดับใดได้รับการบำบัดแล้ว มนุษย์จะก้าวไปสู่ลำดับขั้นของความต้องการที่สูงขึ้น แต่ถ้าความต้องการในระดับนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง มนุษย์ก็จะกลับลงสู่ความต้องการในสภาวะเดิม และจะพยายามจนกว่าเขาจะบรรลุความพยายามที่ต้องการ แนวความคิดของมาสโลว์ได้รับการยอมรับและนำไปประยุกต์ใช้ในหลายด้าน โดยเฉพาะการบริหารงานและบริหารบุคคล ทำให้เรารู้จัก ทฤษฎีนี้ในชื่อว่า “ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow’s Hierarchy of Needs)” นอกจากนี้ เรายังอาจจะแบ่งความต้องการตามทฤษฎีได้เป็น 2 แบบ ได้แก่ ความต้องการระดับต้น (Lower Order Needs) และความต้องการระดับสูง (Higher Order Needs) ซึ่งทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจ โดยในสมัยเริ่มต้นที่นักวิชาการต้นตัวใน การศึกษาด้านมนุษย์สัมพันธ์และความต้องการของบุคคล ถึงแท้ทฤษฎีจะถูกวิจารณ์ว่าขาดข้อมูล และการสนับสนุนทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ แต่ทฤษฎีของมาสโลว์ก็ได้รับการกล่าวถึงและยอมรับในการเป็นต้นแบบของการศึกษาการจูงใจใน ปัจจุบัน ตลอดจนนำไปประยุกต์ในการจูงใจหรือตอบสนองความต้องการของคนในองค์กร ความต้องการทั้ง 5 ระดับเรียงตามลำดับความต้องการในระดับต่ำไประดับสูง ดังแผนภาพประกอบ

ภาพประกอบ 2 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ของมาสโลว์

(Maslow’s Hierarchy of Needs)

การดี อนันต์นาวิ (2555) กล่าวว่า ทฤษฎีแรงจูงใจที่สำคัญอีกทฤษฎีหนึ่งก็คือ ทฤษฎีที่เน้นเรื่องแรงผลักดัน (Force) ที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งเรียกว่า “แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์” (Achievement Motive) ของแมคเคลแลนด (McClelland, 1961) จากการศึกษาวิจัยของ แมคเคลแลนด พบว่านักธุรกิจ นักวิทยาศาสตร์และอาชีพชั้นสูงอื่น ๆ ต่างก็มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าระดับปานกลาง นักธุรกิจที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตนเองจะไม่เพียงแต่ต้องการกำไรเพื่อกำไรในธุรกิจการค้าของตนเองเท่านั้น แต่ต้องการกำไรเพื่อแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ในทางธุรกิจด้วย และกำไรเป็นเพียงตัวชี้ว่าการดำเนินงานเป็นไปด้วยดีมากเพียงไร แต่ตัวมันเองไม่ใช่เป้าหมายที่สำคัญ แมคเคลแลนดได้สรุปว่า ความต้องการสัมฤทธิ์ผล มนุษย์มีความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุผลสำเร็จโดยเร็ว และแบ่งความต้องการของมนุษย์เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ความต้องการผลสัมฤทธิ์ (Needs for Achievement: n Ach)
2. ความต้องการความรักและความผูกพัน (Needs for Affiliation: n Aff)
3. ความต้องการอำนาจ (Needs for Power: n Power)

แมคเคลแลนดยังเน้นสาระสำคัญด้านแรงจูงใจว่า ผู้ที่จะทำงานได้อย่างประสบผลสำเร็จต้องมีแรงจูงใจด้านความต้องการสัมฤทธิ์ผลอยู่ในระดับสูง ความสำเร็จจะทำได้โดยการกระตุ้นความต้องการด้าน n Ach เป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด (McClelland) สามารถนำไปใช้กระตุ้นหรือเพิ่มแรงผลักดันเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จทำได้โดยสรุป ดังนี้

1. เขียนเป้าหมายการทำงานของตัวเองให้ชัดเจน (Put Your Goals in Writing)
2. วางเป้าหมายที่ท้าทายความสำเร็จ (Make the Goals Challenging Yet Attainable)
3. มีเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง (Have Specific Goals)
4. กำหนดเป้าหมายลงตาราง (Establish Timetables) โดยมีระยะเวลาที่แน่นอนว่างานจะประสบสำเร็จเมื่อไร
5. จัดลำดับเป้าหมาย (Establish Priorities) ต้องจัดลำดับความสำคัญของ เป้าหมายในการทำงานว่าอะไรสำคัญกว่ากัน
6. ทบทวนและปรับปรุงเป้าหมาย (Review and Revise Your Goals) มีการ ทบทวนเป้าหมายเป็นระยะ ๆ
7. ให้รางวัลตนเอง (Reward Yourself) ถ้าทำงานประสบผลสำเร็จ

ทฤษฎีรูปแบบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ ซากิ (Sagie and others, 1996 อ้างถึงใน มันทนา เฟ็งแจ่ม, 2550) กล่าวว่า ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบดั้งเดิม (Traditional Theory) เช่น ทฤษฎีของ แอคคินสัน (Atkinson, 1958, 1964); แมคเคลแลนด (McClelland, 1961); แมคเคลแลนด (McClelland and others, 1953) มีแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีโครงสร้างเป็นองค์ประกอบเดี่ยว (Unitary) แต่ในยุคปัจจุบัน มีผล จากการวิจัยที่สนับสนุน

ว่าโครงสร้างของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ ซากิ (Sagie and others) กล่าวว่าองค์ประกอบของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ

1. รูปแบบพฤติกรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทำให้นักแสดงพฤติกรรมออกใน 3 ลักษณะคือ 1) มีเป้าหมาย ตั้งเป้าหมายที่ยาก ต้องใช้ความพยายามและความสามารถ จึงจะประสบความสำเร็จ 2) ความรู้สึกชอบงานยาก มีความพึงพอใจ ในการทำงานที่ยากมากกว่างานที่ง่าย และ 3) ชอบใช้ความคิด ชอบงานที่ต้องใช้ความคิด สติปัญญา

2. รูปแบบการทำท่าย มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ 1) แข่งขันกับตนเอง พฤติกรรมเหล่านี้ได้แก่ ทุ่มเทให้กับงานและ มีความเครียดสูงกว่าคนปกติมีความอดทนกับ สถานการณ์ที่กำกวม ไม่แน่นอน มีความรับผิดชอบต่องานและผลลัพธ์จากการทำงานของตน 2) การแก้ปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย พฤติกรรมเหล่านี้ได้แก่ ทศนคติที่เห็นว่า การจัดการกับปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายน่าสนใจ พยายามแสวงหาวิธีการแก้ปัญหา วางกลยุทธ์เพื่อแก้ปัญหา และเลือกวิธีการที่จะใช้ใน การแก้ปัญหา คำนึงถึงความเสี่ยง และความเป็นไปได้คิดวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีทางใหม่หรือปรับปรุง วิธีดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีดั้งเดิม และมีความภูมิใจในความสำเร็จ

3. การประเมินความยากง่ายของงานในแต่ละช่วงเวลา แบ่งตามช่วงเวลา ออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ก่อนการปฏิบัติการเผชิญกับความไม่แน่นอน การประเมินความเสี่ยง ก่อนการลงมือกระทำ 2) ระหว่างการปฏิบัติการเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก การแสวงหาวิธีแก้ปัญหา 3) ภายหลังการปฏิบัติความรับผิดชอบต่องานและผลงานของตน ความต้องการได้รับความสำเร็จและไม่ต้องการความล้มเหลว

แมคเคลแลน (McClelland, 1980 อ้างถึงใน เอี่ยมพร บัวสรวง, 2551) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจพื้นฐานของบุคคล 3 ประการ ได้แก่

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) คือความปรารถนาที่จะทำสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีโดยพยายามแข่งขันกับเกณฑ์มาตรฐานอันดีเลิศ จะมีความรู้สึกเป็นทุกข์กังวลไม่สบายใจเมื่อประสบความสำเร็จหรืออุปสรรค

2. แรงจูงใจใฝ่สมาคม (Affiliation Motive) คือความปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับของคนอื่นต้องการเป็นที่นิยมชมชอบของคนอื่น ต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงในสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากบุคคลอื่น ๆ

3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) คือความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งอิทธิพลเหนือกว่าคนอื่นในสังคม ผู้ที่มีความจูงใจใฝ่อำนาจสูงจะเป็นผู้ที่พยายามควบคุมสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ ตนเองบรรลุความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่นในองค์กร

จากแรงจูงใจขั้นพื้นฐานของบุคคล 3 ประการดังกล่าว แมคเคลแลนได้ให้ความสำคัญในเรื่องของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าแรงจูงใจในด้านอื่น ๆ เพราะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จมากที่สุด แมคเคลแลน (McClelland, 1980 อ้างถึงใน เอี่ยมพร บัวสรวง, 2551) กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ 6 ลักษณะดังนี้

1. กล้าเสี่ยงพอสมควร (Moderate Risk-Taking) ในเหตุการณ์ ที่ต้องใช้ ความสามารถ โดยไม่ขึ้นอยู่กับโชคชะตา จะมีการตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยว ไม่ลังเล บุคคลที่ต้องการ สัมฤทธิ์ผลสูง มักไม่พอใจที่จะทำงานง่าย ๆ แต่ต้องการทำงานที่ยากลำบากพอสมควร เพราะมีความ มั่นใจ ในความสามารถของตนเอง เพราะการทำงานที่ยากให้ลุล่วงไปได้ นั้นจะนำความพอใจมาสู่ตน

2. ขยันขันแข็ง (Energetic) หรือ ชอบการกระทำแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่จะทำให้บุคคลนั้น เกิดความรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จ ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงไม่จำเป็นต้องเป็น คนขยันในทุกกรณีไป แต่จะมานะพากเพียรต่อสิ่งที่ท้าทาย หรือช่วยความสามารถของตนและทำให้ ตนเกิดความรู้สึกว่าได้ทำงานสำคัญลุล่วงไปแล้ว ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงมักจะไม่ใช่ขยันขันแข็ง ในงาน อันเป็นกิจวัตรประจำวัน แต่จะทำงานขยันขันแข็งเฉพาะงานที่ต้องใช้สมอง และเป็นงาน ที่ไม่ซ้ำแบบใคร หรือสามารถจะค้นคว้าหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไป

3. รับผิดชอบต่อตนเอง (Individual Responsibility) ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง มักจะพยายามทำงานให้สำเร็จเพื่อความพึงพอใจในตนเอง มิใช่หวังให้คนอื่นยกย่องมีความต้องการ เสรีภาพในการคิดและการกระทำไม่ชอบให้ผู้อื่นมาบงการ

4. ต้องการทราบแน่ชัดถึงผลของการตัดสินใจของตนเอง (Knowledge of Result of Decision) โดยไม่ใช่เพียงการคาดคะเนเอาเองว่าจะต้องเป็นลักษณะอย่างนั้นอย่างนี้ นอกจากนี้ผู้ที่ ต้องการ ความสัมฤทธิ์ผลสูง ยังพยายามที่จะทำตัวให้ดีกว่าเดิมอีก เพื่อทราบว่าผลการ กระทำของตัวเอง ว่าเป็นอย่างไรก็จะพยายามปรับปรุง ทั้งในด้านของพฤติกรรม

5. มีการทำนาย หรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า (Anticipation of Future Possibilities) ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูง มักเป็นบุคคลที่มีแผนระยะยาว เพราะเล็งเห็นผลคาดการณ์ไกลกว่าผู้ที่ มีความต้องการสัมฤทธิ์ต่ำ

6. มีทักษะในการจัดการระบบงาน (Organizational Skills) เป็นสิ่งที่ แมคเคลแลนดเห็น ว่า ควรจะมีแต่ยังมีหลักฐานการค้นคว้ามาสนับสนุนได้ไม่เพียงพอ (McClelland, 1980 อ้างถึงใน เอี่ยมพร บัวสรวง, 2551)

นอกจากนี้แมคเคลแลนดได้สรุปว่าลักษณะของคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ใน ระดับสูง จะมีลักษณะ ดังนี้

1. พยายามที่จะทำงานอย่างไม่ทอดยจนถึงจุดหมาย
2. เป็นผู้ตั้งวัตถุประสงค์ที่มีโอกาสจะทำได้สำเร็จ 50-50 หรือมีความเสี่ยงปานกลาง
3. เป็นผู้รับผิดชอบพฤติกรรมของตนและตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ในการทำงาน
4. เป็นผู้มีความสามารถในการวางแผนในระยะยาว
5. ต้องการข้อมูลผลย้อนกลับของผลงานที่ทำ
6. เมื่อประสบความสำเร็จมักอ้างสาเหตุภายใน เช่น ความสามารถและความ พยายาม แมคเคลแลนดได้ทำการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบการรับรู้ของบุคคล (Thematic Apperception Test

(TAT)) เพื่อวัดความต้องการของมนุษย์ซึ่งแบบทดสอบดังกล่าว เป็นเทคนิคการนำเสนอภาพต่าง ๆ แล้วให้บุคคลเขียนเรื่องราวในสิ่งที่ตนสนใจและจากการศึกษา

แมคเคลแลน ได้ข้อสรุปถึงคุณลักษณะของคนที่มีความตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับสูงมีความต้องการ 3 ประการ ซึ่งเชื่อ ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่

1. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement (naAch)) เป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้เต็มที่และดีที่สุดเพื่อความสำเร็จ จากการทดลองของ แมคเคลแลน พบว่าบุคคลที่ต้องการความสำเร็จสูงจะมีลักษณะชอบการแข่งขัน ชอบงานที่ท้าทายและต้องการได้รับข้อมูลป้อนกลับเพื่อประเมินผลงานของตนเอง มีความชำนาญในการวางแผน มีความรับผิดชอบสูงและกล้าที่จะเผชิญกับความล้มเหลว

2. ความต้องการความผูกพัน (Need for Affiliation (naAff)) เป็นความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความต้องการสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลลักษณะนี้ต้องการความผูกพันสูง ชอบสถานการณ์การร่วมมือมากกว่าสถานการณ์การแข่งขัน โดยพยายามสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3. ความต้องการอำนาจ (Need for Power (naPower)) เป็นความต้องการอำนาจเพื่อมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ซึ่งบุคคลที่มีความต้องการด้านนี้สูง จะพยายามทำให้ตนมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับหรือยกย่อง ต้องการความเป็นผู้นำ กังวลเรื่องอำนาจมากกว่าการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

จากการทดลองโดยใช้แบบทดสอบ TAT พบว่า พนักงานหรือบุคลากรขององค์กร ต่าง ๆ ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มักต้องการทำงานใน 3 ลักษณะได้แก่ 1) งานที่เปิดโอกาสให้ รับผิดชอบเฉพาะส่วนงานของเขาและเขามีอิสระที่จะตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง 2) ต้องการ งานที่มีระดับยากง่ายพอดีไม่ง่ายหรือยากเกินไปกว่าความสามารถของเขา 3) ต้องการงานที่มีความ น่าสนใจและต่อเนื่องซึ่งสร้างผลงานได้และทำให้เขามีความก้าวหน้าในงานเพื่อจะพิสูจน์ตนเองถึง ความสามารถของเขาได้

Cassidy and Lynn (1989 อ้างถึงใน มงคล ศัยยกุล, 2556) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะส่วนบุคคล หรือสามารถบรรยายถึงความพยายามส่วนตัวของแต่ละบุคคลกับการที่จะทำสิ่งนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามสภาพแวดล้อมทางสังคมของพวกเขาที่เป็นอยู่ และเขายังได้กล่าวถึงแนวคิดของนักจิตวิทยาหลาย ๆ คนที่ได้อธิบายในเรื่องของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่ง ได้ให้ความหมายที่ครอบคลุมและเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่มีผล โดยตรงต่อการทำงานที่จะ ก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมของแต่ละบุคคลในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ Cassidy and Lynn ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยการนำเอาแนวคิดและทฤษฎีด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่าน มาสรุปรวมเป็นแนวคิดใหม่และได้ดัดแปลงแนวคิดทฤษฎีเหล่านั้นขึ้นมาใหม่ที่เป็นตัวแปรเพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือสำหรับวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ขึ้น ซึ่งสามารถจะสรุปได้เป็น 6 ปัจจัย ดังนี้

1. ความต้องการจริยธรรมในการทำงาน แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการจริยธรรมในการทำงานเป็นแนวคิดของ Weber ซึ่งนักจิตวิทยาหลายคนได้อธิบายถึง แรงจูงใจต่อการกระทำที่บรรลุสิ่งหนึ่งสิ่งใด ว่ามาจากการเสริมแรงที่มีผลต่อการปฏิบัติงานโดยตรง ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานอยากทำงาน นั่นก็คือ การรวมเอาปัญหาหรือความลำบากในการทำงาน กับความต้องการที่จะทำให้สำเร็จมารวมเข้าด้วยกัน และยังเป็นความเข้าใจอันเนื่องมาจากแรงจูงใจในเรื่องทัศนคติของแต่ละบุคคลต่อสิ่งนั้น ๆ ที่อาจจะมีย่านาจนเหนือกว่า ค่านิยม ทัศนคติและพฤติกรรม

2. ความต้องการค่าตอบแทน ความต้องการนี้เป็นแรงเสริมภายนอก หรือเป็นสิ่งที่ยึดหลักบนคุณสมบัตินในการสิ่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ รางวัลและ ผลตอบแทน ซึ่งนักจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ให้ความสนใจน้อยมาก และถูกจัด อยู่ในความต้องการขั้นพื้นฐาน หรือความต้องการอันดับแรกของมาสโลว์ ดังนั้นในองค์กรที่มีระดับชน ชั้นลดหลั่นกัน ก็จะมีความต้องการที่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสถานะทางสังคมด้วย

3. ความต้องการแสวงหามาตรฐานที่ดีเลิศ แมคเคลแลนดได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ความต้องการแสวงหามาตรฐานที่ดีเลิศ หมายถึง การกระทำที่เป็นการแข่งขัน หรือต้องการ เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ดีเลิศ กับความสามารถอย่างใดอย่างหนึ่งที่ดีที่สุดของตนเอง และจะต้อง ทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุดยิ่งขึ้นไป ซึ่งได้มีการนำเอาแนวคิดนี้มาใช้

4. ความต้องการแข่งขันในการทำงาน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เป็นลักษณะของความพอใจหรือเป็นลักษณะของความต้องการที่จะแข่งขันกับคนอื่น และต้องการ ไปให้ถึงเป้าหมายของการได้รับชัยชนะ ซึ่งจะตรงข้ามกับความต้องการแข่งขันกับตนเองของ แมคเคลแลนดที่เป็นการแข่งขันกับผู้อื่นกับมาตรฐานหนึ่ง ๆ ที่ตนเองได้วางเอาไว้และเป็นความต้องการแข่งขันที่มีความ เกี่ยวข้องกับเรื่องของการยกย่องทางสังคม และยังเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม หรือ ลักษณะนิสัยของมนุษย์ด้วย

5. ความต้องการที่จะมีสถานภาพที่สูงขึ้น เป็นลักษณะของแรงจูงใจอย่างหนึ่งของบุคคลที่มีความต้องการที่จะไต่เต้าทางสถานภาพทางสังคมขององค์กร ที่มีระดับชั้นเพื่อให้ตนเองมีสถานภาพที่สูงขึ้น และยังครอบคลุมถึงความประสงค์หรือความต้องการจะมีลักษณะที่เด่น หรือต้องการเป็นผู้นำ ซึ่งความต้องการเหล่านี้เป็นสิ่งที่ปิดกั้นลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในสังคมองค์กรที่เป็นระดับชั้นลดหลั่นกันอยู่แล้ว

6. ความต้องการที่จะเอาชนะปัญหาต่าง ๆ เป็นอีกเรื่องที่บางคนอาจมองในรูปของการแข่งขันแต่ความเป็นจริงไม่ใช่เพราะความต้องการเอาชนะปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ ซึ่งมันเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดคุณสมบัติของการแก้ปัญหาการเผชิญกับภาระงานที่ยุ่งยาก ซับซ้อน เพื่อที่จะต้องการทำให้สิ่งนั้นประสบความสำเร็จและบางครั้งในการแข่งขันที่สูงนี้ยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าจะเอามาใช้เป็นการแก้ปัญหาที่เข้าไปใกล้กับชีวิตความเป็นอยู่จริงได้อีกด้วย

ปริยาภรณ์ เพ็ญสุขใจ (2542) ได้กล่าวไว้ว่าแรงจูงใจเป็นความปรารถนาหรือความพยายามที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุถึงผลสำเร็จในงานโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก พยายามหาวิธีในการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

แมคเคลแลนด (McClelland, 1961 อ้างถึงใน พิริจิต บุญบันดาล, 2551) ได้อธิบายถึงบุคลิกภาพด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะต้องประกอบไปด้วย ความทะเยอทะยาน ที่แสดงออกถึงลักษณะนิสัยส่วนบุคคลที่มีความต้องการจะให้ตนเองประสบความสำเร็จ โดยมีการตั้งความคาดหวังไว้สูง รวมไปถึงความกระตือรือร้นที่บุคคลเต็มใจ เอาใจใส่และตั้งใจทำงานทันทีที่ได้รับ มอบหมาย ความกล้าเสี่ยง ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลที่มีการตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวในการกระทำ สิ่งที่เป็นไปได้ความรับผิดชอบต่อตนเอง ที่เป็นการแสดงออกถึงลักษณะนิสัยบุคคลที่มีการรักษาสภาพ หน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด การรู้จักวางแผนงานที่เป็นการแสดงออกของลักษณะนิสัยบุคคลที่มี แบบแผนในการทำงาน มีจุดประสงค์ที่เด่นชัด และความมีเอกลักษณ์ซึ่งเป็นการแสดงออกของ ลักษณะนิสัยบุคคลที่เป็นตัวของตัวเองสูงไม่เลียนแบบคนอื่น

จารุวรรณ อะคะปัน (2558) ได้อธิบายความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 6 ด้าน ดังนี้

1. ความทะเยอทะยาน หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่ต้องการให้ตนเองประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยความมุ่งมั่นในการทำงานและพยายามปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
2. ความกระตือรือร้น หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ มีความตั้งใจ ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค มุ่งมั่นที่จะทำงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด
3. ความกล้าเสี่ยง หมายถึง การแสดงออกของลักษณะนิสัยที่บ่งบอกถึงการทำงานที่ยากและท้าทาย การตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยวถูกต้องและเหมาะสม คำนึงถึงความเป็นไปได้ทำงานด้วยความมั่นใจ
4. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่ทำให้เห็นถึงการรู้หน้าที่และภารกิจของตนเอง ทำงานที่ได้รับมอบหมาย และทำงานตามหน้าที่ของตนเองได้ตามที่กำหนดด้วยตนเอง
5. การวางแผน หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงการมีระบบ ในการปฏิบัติงาน การมีเป้าหมายที่แน่ชัด มองเห็นวิธีในการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน มีความรอบคอบ และศึกษารายละเอียดของข้อมูลก่อนตัดสินใจ
6. ความมีเอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่แสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบเลียนแบบผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานหรือการแก้ปัญหา มีความสนใจ สถานการณ์ใหม่ ๆ หรือสิ่งใหม่ ๆ จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าบุคลิกภาพด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มี 6 ด้าน โดยมี ความหมายของแต่ละด้าน ดังนี้

6.1 ความทะเยอทะยาน หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่มีความต้องการให้ ตนเองประสบความสำเร็จ ด้วยความมุ่งมั่น มีความคาดหวังไว้สูงในการทำงาน และพยายาม ปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้น

ประเภทของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ทฤษฎี คำชาย (2540) ได้อธิบายถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นแรงจูงใจทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน ดังนั้น หากพิจารณาใช้แหล่งการเสริมแรงเป็นเกณฑ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ภายใน (Intrinsic Achievement Motivation) มีฐานมา จากความต้องการที่อยากแข่งขันและอยากเอาชนะอุปสรรคปัญหาของมนุษย์เพื่อที่จะต้องการควบคุมสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น เด็กคนหนึ่งทำกิจกรรมการฟังภาษาอังกฤษครั้งแรก พบว่าระดับของตนเอง อยู่ที่ระดับ 6 ซึ่งเป็นขั้นต่ำสุด ต่อมาเด็กคนนั้น ได้ใช้เวลาว่างในการฝึกฟังภาษาอังกฤษด้วยตนเอง โดย ฟังเทปรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์หลาย ๆ ครั้ง และมาทดสอบฟังอยู่เป็นระยะ ๆ ผลปรากฏว่า การฟังได้พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงระดับ 1 ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด แม้กระนั้นก็ยังไม่หยุด แต่ยังทำกิจกรรม การฟังที่อยากขึ้นไปอีกอย่างไม่ทอดอและเบื่อหน่าย จากตัวอย่างที่ยกมานี้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม ที่มาจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ภายใน และหากแยกองค์ประกอบย่อยของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ภายใน แบ่ง ออกเป็นสามองค์ประกอบ ได้แก่ ความต้องการที่จะบรรลุถึงความสำเร็จในการทำกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง (การฟังภาษาอังกฤษ) ส่วนที่สอง ได้แก่ความต้องการที่จะพัฒนามาตรฐานส่วนตน ขึ้นมา (ตัดสินใจว่าจะพัฒนาระดับการฟัง) และส่วนที่สาม ได้แก่ การควบคุมความสำเร็จของตน (เมื่อยังไม่พอใจผลการกระทำของตนก็พยายามซ้ำ ๆ โดยไม่เลิกกลางคันจนกระทั่งประสบผลสำเร็จ)

2. แรงจูงใจใฝ่ สัม ฤทธิ์ กาย น อ ก (Extrinsic Achievement Motivation) พฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคล อาจไม่จำเป็นต้องพัฒนามาจากแรงจูงใจภายในเสมอไปยังมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ภายนอก ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากแรงจูงใจที่อยากจะพัฒนาความเอาใจใส่และความเกี่ยวข้องกับผู้อื่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ภายนอก แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ประการแรก ได้แก่ ความวิตกกังวล ความวิตกกังวลมีลักษณะที่สำคัญ ต้อง กล่าวถึงสามประการ ประการแรก ความวิตกกังวลเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคลที่เป็นความวุ่นวายใจ หรือความไม่สบายใจ และส่งผลต่อร่างกาย เช่น ทำให้มีความผิดปกติในการหลั่งเหงื่อ การปวดศีรษะหรือการย่อยอาหาร ประการที่สอง ความวิตกกังวลเป็นแบบความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่ตระหนัก ว่าตนเองถูกต าหนิตนเองมีประสบการณ์ร้ายในชีวิต และเกิดความวิตกว่าทุกอย่างต้องจบลงใน แง่ร้าย และประการที่สาม คือ การตกอยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้กังวลซ้ำซาก ทั้งสามประการที่กล่าวมานี้ นักจิตวิทยาเชื่อว่าล้วนส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลแต่ในแง่ที่แตกต่างกันออกไป ลักษณะประการแรกรู้จักกันในนามขององค์ประกอบเข้าซึ่งในแง่ความวิตกกังวลแต่พอดีจะช่วยให้ คนทำงานหรือเรียนรู้ได้ดีขึ้น (Wine, 1976) ส่วนอื่นๆ เช่น โควิงตันและเบอร์รี่ (Covington and Berry, 1979) เชื่อว่าสถานการณ์ที่ทำให้กังวลซึ่งเป็นลักษณะประการที่สามมีน้ำหนักต่อพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าสองลักษณะแรก เพราะเป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งของการกระทำที่ ไม่ได้มาตรฐาน เช่น นักเรียนที่กังวลกับการสอบมากๆ อาจพบว่าตัวเองลืมคำตอบและหลีกเลี่ยงการดูหนังสือ ปฏิบัติเหล่านี้้อาจเกิดขึ้น

ล่วงหน้าก่อนวันสอบจริงหลายวัน หรืออาจหลายอาทิตย์และจะรบกวนความเป็นอยู่ของนักเรียนในช่วงเวลาหนึ่ง

ประการที่สอง ได้แก่ เป้าหมายของแรงจูงใจภายนอก ลักษณะประการที่สอง ของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จากภายนอก ก็คือ ทิศทางของการแสดงพฤติกรรมมุ่งไปยังการได้รับ การยอมรับจากผู้อื่น การแสวงหาการยอมรับนี้ได้หลายแบบ เช่น นักเรียนทำงานเพราะอยากได้คำชม จากครูลูกจ้างเพราะอยากได้การเลื่อนตาแหน่งหรือเงินเดือน เป็นต้น จะสังเกตได้อย่างไรว่า พฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นผลมาจากแรงจูงใจภายนอกหรือภายในหลักเกณฑ์ที่ใช้จำแนก ได้แก่ เจื่อนใจนักเรียนยังคงทำงานต่อไป หากการทำงานของนักเรียนขึ้นอยู่กับคำชมหรือคะแนน หรือ การปรากฏตัวของครูอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมการทำงานนั้นเป็นผลมาจากแรงจูงใจภายนอก แต่หากนักเรียนยังคงทำงานต่อไปแม้ว่าครูจะสนใจหรือไม่ก็ตามที่อาจสรุปได้ว่าพฤติกรรมนั้นของนักเรียนถูกจูงใจด้วยการจูงใจภายใน

ประการที่สาม ได้แก่ มาตรฐานภายนอก ลักษณะที่สามของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ภายนอก ได้แก่ การตั้งมาตรฐานความสำเร็จของพฤติกรรมภายนอก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ข้อเท็จจริงที่ว่า การกระทำพฤติกรรมนั้นไปเพื่อต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ตัวอย่างเช่น นักเรียนแสดง พฤติกรรมการทำงานเพื่อหวังคะแนนดี จากครูซึ่งเกณฑ์ของความสำเร็จที่จะได้คะแนนดีนั้นครูเป็นคนตั้ง นักเรียนอาจไม่ได้วางมาตรฐานความสำเร็จของตนเอง ดังนั้น นักเรียนจะเกิดความวิตกกังวลหากครูแสดงอาการไม่ยอมรับขึ้นมา

ประการที่สี่ ได้แก่ การใช้ผู้อื่นควบคุมความสำเร็จของตน ลักษณะ ประการที่สี่นี้สืบเนื่องมาจากภายนอก ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลคิดว่าโอกาสและความสำเร็จในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของตนนี้ถูกควบคุมโดยผู้อื่น หากในห้องเรียนนั้นครูจัดกิจกรรมทุกอย่างให้กับผู้เรียนทำด้วยมาตรฐานที่ครูวางไว้โดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนและผู้เรียนไม่มีส่วนในการกำหนดมาตรฐานการทำงานด้วยตนเอง ดังนั้น จึงเท่ากับครูเป็นผู้ควบคุมความสำเร็จของนักเรียน

สรุปได้ว่า บุคคลทุกคนล้วนแต่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งเป็นแรงจูงใจทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน และมีอยู่ในทั้งสองประเภท แต่มีความแตกต่าง ระหว่างบุคคล โดยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจประเภทใดจะกระตุ้นพฤติกรรมออกมา ย่อมแปรไปตาม สถานการณ์และบริบทของแต่ละบุคคล

ลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

เมอราเบียน (Mehrabian, 1986 อ้างถึงใน พริจิต บุญบันดาล, 2551) ได้ศึกษาเรื่อง การวัดโน้มน้าวมความต้องการความสำเร็จของเพศชายและหญิง โดยศึกษากับกลุ่ม นักศึกษามหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย จำนวน 399 คน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบมีการสร้าง ข้อคำถามขึ้น 34 ข้อเพื่อใช้วัด และจำแนกระหว่างผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และผู้มีแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ต่ำ ซึ่งมีทั้งข้อคำถามในเชิงบวก และเชิงลบแสดงว่า มีแนวโน้มมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และถ้า ผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับข้อคำถามเชิงบวกแสดงว่า มีแนวโน้มมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเช่นกัน ตัวอย่างข้อ คำถามในเชิงบวก ได้แก่ บุคคลชอบงานที่มีความยาก ทำท่าย และอาจประสบกับความล้มเหลวได้ มากกว่างานที่สำคัญแต่เป็นงานง่าย

ไม่คิดว่าตนทำงานมากกว่าคนอื่น มีความต้องการรับทราบ ผลการกระทำของตน บุคคลลักษณะนี้จะ
 ระบายใคร่รู้ความคิดของคนอื่นมาก อยากรู้ว่าคนอื่นคิดอย่างไร หรือรู้สึกอย่างไรกับผลงานของตนเอง
 และอยากรู้ว่าสิ่งที่ทำส่งผลกระทบต่อส่วนรวมหรือผู้อื่นอย่างไร ถ้าไม่ได้รับทราบจะมีความกังวลใจ
 ถ้าทราบจะให้ผลดีจะพึงพอใจ และเป็นแรงกระตุ้นให้กระทำอย่างอื่นต่อไป

แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1961 อ้างถึงใน พินทกาน ภัทเศรษฐ์, 2551) ได้กล่าวถึง
 ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ซึ่งพบว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความกล้าเสี่ยงพอสมควร (Moderate risk-taking) คือ เป็นผู้ที่มีความกล้า
 กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญกับความล้มเหลวหรือความล้มเหลวอย่างเด็ดเดี่ยว ไม่ลังเลด้วย
 ความสามารถของตนไม่หวังพึ่งโชคชะตา มุ่งที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จมากกว่าทำเพื่อ
 หลีกเลี่ยงความล้มเหลว โดยมีผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักไม่พอใจที่จะทำงานง่าย ๆ แต่ต้องการ
 ทำงานที่มีความยากลำบากพอสมควร โดยใช้ความสามารถของตนเองและเมื่อการทำงานดังกล่าว ลุล่วง
 ไปได้จะเกิดความพอใจมาสู่ตน เพราะคิดว่าทุกสิ่งจะสำเร็จได้ด้วยความตั้งใจจริงและทำงานจริง ของ
 ตน ไม่ใช่เกิดจากโอกาสหรือสิ่งมหัศจรรย์ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำที่มักจะ หลีกเลี่ยง
 งานที่ต้องเสี่ยง นั่นคือจะเลือกงานง่าย ๆ เนื่องจากกลัวความล้มเหลว หรืออาจจะเลือกงาน ที่ยากมาก ๆ
 ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าไม่มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จแต่หวังว่าโชคหน้าจะเข้าข้างตน

2. มีความกระตือรือร้น (Energetic) นั่นคือเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นพยายามหรือ
 ชอบทำงานที่ทำทลายความคิดและความสามารถ ชอบกระทำสิ่งใหม่ ๆ ที่จะทำให้ตนรู้สึกว่าการประ
 ความสำเร็จ โดยผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไม่จำเป็นต้องเป็นคนขยันขันแข็งในทุกกรณีแต่จะมานะ
 พากเพียรต่อสิ่งที่ทำทลายหรือช่วยความสามารถของตน และเมื่อบรรลุงานดังกล่าวจะเกิดความรู้สึกว่า ได้
 ทำงานสำคัญลุล่วงไปแล้ว ดังนั้นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักจะ ไม่ขยันขันแข็ง ในงานอันเป็น
 กิจวัตรประจำวันแต่จะขยันขันแข็งเฉพาะงานที่ต้องใช้สมองหรือเป็นงานที่ไม่ซ้ำแบบใครหรือเป็นงาน
 ที่ต้องใช้ความสามารถในการค้นหาวិธีการใหม่ ๆ ที่จะแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไป

3. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง (Individual responsibility) นั่นคือ เป็นผู้ที่จะ กระทำ
 อะไรเพื่อให้บรรลุมาตรฐานของตนเอง ไม่มีจุดหมายที่รางวัลหรือชื่อเสียง มีความเชื่อมั่นใน ตนเอง มี
 ความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้หน้าที่และภารกิจของตนเอง โดยผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักพยายามที่
 จะทำงานให้สำเร็จเพื่อความพึงพอใจของตนเอง ไม่ใช่เพื่อหวังคำชมเชยหรือรางวัลจากผู้อื่น ต้องการ
 เสรีในการคิดไม่ชอบให้ผู้อื่นมาบงการ

4. มีความต้องการทราบผลการตัดสินใจที่แน่ชัด (Knowledge of results of decision)
 นั่นคือ เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในการตัดสินใจ และติดตามผลการตัดสินใจของตนเอง โดยผู้ที่มีแรงจูงใจ
 ใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะติดตามผลที่เกิดจากการตัดสินใจหรือการกระทำของตน และพยายามที่จะพัฒนาหรือ
 กระทำให้ดีขึ้นกว่าเดิมอีกเมื่อทราบผลการกระทำของตนอย่างแน่ชัด

5. มีการรู้จักการวางแผน (Long-range planning or anticipation of future possibilities)
 นั่นคือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ โดยผู้ที่มี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สูงจะเป็นผู้ที่มีการวางแผนในระยะยาวมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำเนื่องจากเป็นผู้ที่สามารถมองเห็นการณ์ไกลกว่า

6. มีทักษะในการจัดระบบ (Organizational skills) นั่นคือ เป็นผู้ที่มีมักจะเลือกทำในสิ่งที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับกำลังความสามารถ

สรุปได้ว่าลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง คือ ลักษณะของบุคคลที่ทำงานอย่างมีเป้าหมายและมีการวางแผนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย โดยมีความมานะพยายามและมีความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากของงาน มีความรับผิดชอบในงานและรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ชอบการแข่งขัน โดยมุ่งไปที่ผลงานดีเลิศมากกว่าการชนะคู่แข่งอื่น อีกทั้งทำงานที่ท้าทายความสามารถ เพราะทำให้เกิดความกระตือรือร้น และสนุกกับงาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตามความหมายของ วิรุณ ตั้งเจริญ (2551) หมายถึง การศึกษาในระดับหลังระดับปริญญาตรี เป็นการศึกษาที่มีพลังเป็นหลักของสังคม การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต้องกระเพื่อมสังคม มีกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนที่ต่างไปจากระดับปริญญาตรี ไม่ใช่การถ่ายทอด การป้อนความรู้ การพัฒนาทักษะ Technical Skill หรือการสร้างนิตินักศึกษาให้เป็นช่างฝีมือในศาสตร์ต่าง ๆ การศึกษาระดับบัณฑิตต้องเป็นลักษณะการศึกษาค้นคว้า หาความรู้ การค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เป็น ปัญญาชน (Intelligentsia)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (อุทัย คุลยเกษม, 2557) การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ 1) การศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี เช่น ระดับอนุปริญญาหรือ เทียบเท่าอนุปริญญา เป็นต้น และ 2) ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าในส่วนนี้จะเน้นเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี (ระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก) เท่านั้นในปัจจุบันนี้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนทุกแห่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ไม่ว่าจะสถาบันอุดมศึกษานั้นจะใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัย” หรือ “สถาบัน” อาจจะมียกเว้นบ้างในสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัดกระทรวงอื่น ๆ ที่มีใช้กระทรวงศึกษาธิการ การจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกนี้มีเกือบทุกสาขาวิชา แต่เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างหลักสูตรระดับปริญญาโทกับระดับปริญญาเอกจะพบว่า มีหลักสูตรระดับปริญญาโทมากกว่าและเป็นที่น่าสนใจก็คือ การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกส่วนมากหรือเกือบทั้งหมดจัดการเรียนการสอนในวันสุดสัปดาห์ (วันเสาร์-อาทิตย์) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะหลายเหตุผล เช่น การให้บริการการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีค่าใช้จ่ายสูง (บางโปรแกรมคิดค่าลงทะเบียนและค่าธรรมเนียมการศึกษาตลอดจนค่าเดินทางไปดูงานต่างประเทศ) เป็นเรือนแสนหรือบางโปรแกรมใกล้ ๆ เรือนล้านทีเดียว ด้วยเหตุดังนั้นผู้ที่จะสามารถเสียค่าใช้จ่ายเพื่อรับบริการทางการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาได้ส่วนมากเป็นผู้ที่มีอาชีพและมีรายได้ของตนเอง เพียงพอหรือไม่ก็มีช่องทางหากู้เงินมาเสียค่าใช้จ่ายได้แต่กลุ่มคนเหล่านี้ต้องทำงานในวันธรรมดาในรอบ สัปดาห์และอีกประการหนึ่งผู้รับบริการการศึกษาในระดับนี้ไม่ต้องการ

หยุดงานประจำเพื่อ “ลาศึกษาต่อ” จะมียกเว้นก็เฉพาะกลุ่มที่ได้รับทุนสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ และตัวผู้เรียนมีอายุยังไม่มากนัก นอกจากนี้ระเบียบกฎเกณฑ์ของทางราชการก็ไม่ค่อยเอื้อต่อการลาศึกษาต่อเหมือนสมัยก่อน เพราะผู้ที่ทำงานราชการในหลาย ๆ หน่วยงานในสมัยนี้ มิได้มีสถานะเป็นข้าราชการ แต่ปฏิบัติงานตามสัญญาจ้างทำให้การลาศึกษาต่อยากกว่าแต่ก่อน ในขณะที่ช่วงกันสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็ถูกแรงกดดันให้หารายได้ ให้แก่สถาบัน ซึ่งจะด้วยเหตุผลใด ๆ ก็แล้วแต่ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกกันเพิ่มขึ้นมากมาย การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา (ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก) ดำเนินการอยู่ภายในกรอบข้อบังคับหรือระเบียบหรือประกาศของ หน่วยงานทั้ง โดยตรงและโดยอ้อมสามระดับ คือ ระดับกระทรวงการศึกษาธิการและสำนักงานคณะ กรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานรับรองและ ประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (องค์กร มหาชน) และสถาบันอุดมศึกษา (รวมทั้งหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษา) ซึ่งนักศึกษาต้องปฏิบัติ ตามอย่างเคร่งครัด เช่น จำนวนหน่วยกิตรวม (Total Number of Credits) จำนวนหน่วยกิต แต่ละวิชา (Course Credits) ในแต่ละแผน เช่น แผน ก หรือ แผน ข จำนวนหน่วยกิตของวิทยานิพนธ์ หรือจำนวนหน่วยกิตของการค้นคว้าอิสระ (Independent Study) ผลการสอบในแต่ละรายวิชาต้องไม่ต่ำกว่าในระดับ B ผลการสอบ ภาษาต่างประเทศต้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มีการสอบ Qualifying Examination มีการสอบ Comprehensive Examination) การสอบปากเปล่า (Oral Examination) คุณวุฒิของคณาจารย์ ผู้สอนและผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์การตีพิมพ์ส่วน หนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือการนำเสนอส่วนหนึ่ง ผลงานวิทยานิพนธ์ ในงานประชุมทางวิชาการและบางหลักสูตรยังมีการบังคับหลาย ๆ ให้เดินทางไป ศึกษาดูงานในต่างประเทศด้วย เป็นต้น และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการกำหนดระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตร เช่น หลักสูตรระดับ ปริญญาโท ให้ใช้เวลาในการศึกษาตามหลักสูตรจนสำเร็จการศึกษาไม่เกิน 5 ปีการศึกษา หรือ หลักสูตรระดับปริญญาเอก ให้ใช้ระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตรจนสำเร็จการศึกษาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา สำหรับผู้ที่สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาโทมาแล้ว เป็นต้น ข้อบังคับ ระเบียบหรือ ประกาศเหล่านี้ไม่ค่อยแตกต่างกันมากนักในแต่ละมหาวิทยาลัย ข้อแตกต่างที่มีอยู่บ้างมักจะเป็นระเบียบหรือประกาศของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง หรือแต่ละหลักสูตร แต่ที่จริงข้อกำหนดต่าง ๆ ตามข้อบังคับ หรือตามระเบียบหรือตามประกาศเหล่านี้ เป็นกลไกในการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องแปลก แต่อย่างไรก็ตามเพราะการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตทั่วโลกก็มีลักษณะคล้าย ๆ กัน แต่ประเด็นสำคัญ มีอยู่ว่ากลไกการประกันคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาเหล่านี้ยังมีประสิทธิภาพหรือมีความ สอดคล้องกับสภาพจริงมากน้อยเพียงใด เพราะถ้ากลไกการประกันคุณภาพมาตรฐานเหล่านี้ยังมีประสิทธิภาพอยู่จริง เราคงไม่ได้ยินคำกล่าวในเชิงเหยียดหยามการ จัดการศึกษาในระดับบัณฑิต ศึกษาของหลาย ๆ สถาบันว่า “จ่ายครบ จบแน่” หรือในทางข้อเท็จจริงคุณภาพของมหาบัณฑิต และคณาจารย์บัณฑิตในหลายสาขาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ว่าไม่มีคุณภาพเอาเลย ไม่ว่าพิจารณาในแง่คุณภาพด้านวิชาการ หรือด้านระบบคิดหรือด้านคุณธรรมและจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ จึงได้มีการกำหนดการจัดการศึกษาที่ผล การเรียนรู้ (learning outcomes) ของนักศึกษา ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละ คุณวุฒิและสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศเข้าใจได้ตรงกันและ เชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนาว่ามีมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับ สถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้ได้กำหนดระดับคุณวุฒิที่แสดงถึงการเพิ่มขึ้นของ ระดับสติปัญญาที่ต้องการและความซับซ้อนของการเรียนรู้ที่คาดหวัง คือ อนุปริญญา (3 ปี) ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโท ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และปริญญาเอก

วิชัย ดันสิริ (2549) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาว่ามีความสำคัญยิ่งต่อความก้าวหน้าทางวิทยาการ การพัฒนาและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ เป็นการศึกษาชั้นสูงที่มีพันธกิจหลักในการผลิตองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมผลิตผู้นำทาง ปัญญาชั้น “หัวกะทิ” (elites) หรือมหาบัณฑิตและคณาจารย์บัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ และวิชาชีพเฉพาะด้าน ข้อสังเกต คือองค์ความรู้ที่เป็นผลผลิตของการศึกษาในระดับดังกล่าวมิใช่ความรู้ เพื่อประโยชน์ ในภาคปฏิบัติเฉพาะหน้า แต่เป็นการแสวงหาความรู้เพื่อความรู้ (knowledge for its own sake) เป็นความรู้ที่เรียกว่า “ปัญญา” ปลอดปล่อยจิตใจให้จิตใจของผู้ศึกษาเป็นอิสระจากอวิชา ขณะเดียวกันเป็นการยกระดับจิตใจ (cultivation of mind) ให้ผู้นั้นมีความเป็นอารยะ

จามรี ศักดิ์ประสิทธิ์กุล (อ้างในคณะกรรมการดำเนินงานวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2556) กล่าวว่า การเรียนดีมีประสิทธิภาพ คือ การเรียนที่ได้ผลดีเพราะได้เรียนเต็มกำลังความสามารถและเกิดความพึงพอใจ คือ ได้ผลการเรียนดีเด่น ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเรียนดีมีประสิทธิภาพได้ผลสำเร็จอันพึงพอใจนั้นควรมีแนวทางปฏิบัติดังนี้ 1) ต้องรู้จักแบ่งเวลา การเริ่มต้นที่ดีเพื่อความสำเร็จในการเรียนคือ ต้องรู้จักแบ่งเวลาเป็นสัดส่วน เช่น เวลาเรียน เวลาเล่น เวลาพักผ่อน ต้องแยกออกจากกัน โดยจะต้องมีความอุทิศทุ่มเท ใช้เวลาแต่ละวิชาให้เหมาะสม การแบ่งเวลาให้ถูกต้องจะไม่เกิดสับสนในการเรียน 2) ต้องสร้างและ ปฏิบัติจัดท่วงจรการเรียนประจำวันให้ถูกต้อง การเรียนหนังสือให้ดี ต้องเรียนเต็มกำลังความสามารถ และต้องปฏิบัติตัวให้ติดเป็นกิจนิสัยของการเรียนที่ถูกต้อง คือ ปฏิบัติตามวงจรการเรียนประจำวันนี้อย่างสม่ำเสมอ 3) ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมถ้าสงสัยถามครู ถามจากเพื่อน ค้นคว้าจากห้องสมุด ไม่เก็บความสงสัยที่ไม่เข้าใจไว้ จะทำให้การเรียนตอนต่อไปไม่ต่อเนื่อง 4) มีความอุทิศทุ่มเท ขยันหมั่นเพียรอยู่เป็น นิจ ทักษะแรก คือ ต้องทำการบ้านและแบบฝึกหัดให้สม่ำเสมอซึ่งจะทำให้เกิดความคิด ความจำ ความ ชำนาญและเป็นประสบการณ์ 5) ค้นคว้าเพิ่มเติมจากตำราในห้องสมุด โดยเฉพาะฝึกซ้อมทำข้อสอบใน ปีที่ผ่านมาทำให้รู้แนวข้อสอบและมีความมั่นใจในการสอบ 6) หลักการอ่านศึกษาค้นคว้า ซึ่งใช้ได้กับ การเรียนทุกวิชา เป็นการเรียนรู้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดและที่อื่น ๆ เพื่อต้องการให้ทราบว่าได้ เรียนรู้อะไร การสืบค้นคว้าจะต้องทำอะไรบ้าง เช่น ต้องรู้วิธีดูสารบรรณ ข้อสรุป คำถามท้ายบทเพื่อ

นำมาประมวลความคิดให้ได้คำตอบและเรื่องราวอะไรบ้างที่ได้จากการอ่าน 7) ต้องทำการบ้านทันทีที่มีเวลา และทำงานที่ครูสั่งให้ครบถ้วนโดยเร็วและฝึกซ้อมการทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมในเวลาช่วงแรก หลังจากเลิกเรียน 8) ก่อนนอนควรอ่านบททวนบทเรียน ข้อสงสัย ปัญหาล่องหน้า 9) มีสมาธิและตั้งใจ ฟังครูสอนและติดตามร่วมกิจกรรม มีการซักถามโต้แย้งกับครูเป็นระยะ มีการติดตามและการจดบันทึก

2.1 แนวคิดพื้นฐานของบัณฑิตศึกษา

ปกรณัม ลี้มโยธิน (2557) กล่าวว่า การสร้างองค์ความรู้เป็นภาระหน้าที่สำคัญของ บัณฑิตศึกษาโดยตรง การที่จะส่งเสริมให้บัณฑิตศึกษาได้สร้างองค์ความรู้ขึ้นอย่างจริงจังนั้นจำเป็น จะต้องทำความเข้าใจ เกี่ยวกับบัณฑิตศึกษาบางประการ ดังนี้

1. แนวคิดพื้นฐานของบัณฑิตศึกษาครอบคลุมหลักการของการสืบเสาะแสวงหา ความรู้ ความเป็นนักวิชาการ ความเชี่ยวชาญ ความเป็นเลิศและการพัฒนาควบคู่กันไปเสมอซึ่งประกอบ ไป ด้วยแนวคิดหลัก คือ การสืบเสาะ (Inquiry) ความเป็นนักวิชาการ (Scholarship) ความเชี่ยวชาญ เฉพาะ (Specialization) ความเป็นเลิศ (Excellence) และการพัฒนา (Development) โดยภาพรวม จะเห็น ได้ชัดเจนว่าแนวคิดของบัณฑิตศึกษานั้น เป็นเรื่องของการคิดค้น แสวงหาอย่าง ประณีต เพื่อให้เกิด ความรู้ความชำนาญ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ นำไปใช้พัฒนาและคิดค้นแสวงหาองค์ ความรู้ใหม่ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อดีของการเรียนการสอนบัณฑิตศึกษาไทย มีอยู่หลายประการด้วยกัน ปัญหา ใหญ่ ของการเรียนการสอนตั้งอยู่บนแนวคิดหลักที่ถือว่าสังคมของเราเป็นสังคมของผู้บริโภค (Consumer Society) มากกว่าการเป็นสังคมของผู้สร้าง (Productive Society) จึงทำให้ต้องรับสิ่งต่าง ๆ ของ ต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา ลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นชัดในระบบการศึกษาเช่นเดียวกัน ซึ่งอาจ อธิบายแนวคิดหลักของปัญหาได้

โดยภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่าแนวคิดของบัณฑิตศึกษานั้นเป็นเรื่องของการคิดค้น แสวงหาอย่างประณีต เพื่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ นำไปใช้พัฒนาและคิดค้น แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

2.2 นิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

นิสิตนักศึกษาที่เข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีความแตกต่างกันทั้งในด้าน ภูมิหลัง ประสบการณ์ พื้นความรู้ ความสามารถ และจุดมุ่งหมายในการศึกษาต่อปริญญาชั้นสูง ความ แตกต่างดังกล่าวย่อมมีผลต่อการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์และการให้คำปรึกษาในเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีความแตกต่างเพียงใด วัตถุประสงค์สำคัญในการเปิดสอนหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษาคือการผลิตมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตผู้มีความภาคภูมิ เป็นนักวิชาการและ นักวิชาชีพชั้นสูงที่มี “ภูมิรู้” และ “ภูมิธรรม” เป็นผู้นำทางวิชาการและสังคมไทยโดยใช้กระบวนการ การทำวิจัย

ตามประกาศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยมติคณะกรรมการประจำ บัณฑิตวิทยาลัย ในคราวประชุมครั้งที่ 7/2556 เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2556 ได้กำหนดแนวปฏิบัติว่าด้วย

การวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ โดยกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของนักศึกษา ไว้ดังนี้ 1) ศึกษา ทำความเข้าใจ และปฏิบัติตามข้อกำหนดและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่เกี่ยวข้อง 2) วางแผนการทำวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์อย่างเป็นระบบ 3) วางแผนเสนอความก้าวหน้าในการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์และขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา 4) ปฏิบัติตามแผนและข้อตกลงที่ทำไว้กับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างเคร่งครัด 5) ศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ 6) เสนอความก้าวหน้าของการทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้ 7) นำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปปรับปรุง 8) เสนอรายงานความก้าวหน้าของการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์โดยตรงต่อผู้บริหารหลักสูตรตามแบบฟอร์มและระยะเวลาที่กำหนดให้ สอดคล้องและเหมาะสมกับขั้นตอนการศึกษาและภาระงานที่ลงทะเบียน 9) จัดทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ส่งบัณฑิตวิทยาลัยตามข้อกำหนดและระเบียบฯว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 10) ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อห้ามและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยและจรรยาบรรณของวิชาชีพอย่างเคร่งครัดตลอดเวลา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2546) กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตในระดับบัณฑิตศึกษาเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะพื้นฐาน ได้แก่ 1) มีความสนใจใฝ่รู้ มีความเป็นสากล มีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ 2) มีความคิดวิจารณ์อยู่บนพื้นฐานทางวิชาการและเหตุผลที่เหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางด้านวิชาการ 3) มีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเน้นศักยภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการศึกษาค้นคว้า 4) มีความสามารถในการบริหารจัดการ

2. คุณลักษณะทางสังคม ได้แก่ 1) มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีวินัยในตนเอง ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นกิจที่หนึ่งตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระบรมราชชนก สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและสิ่งแวดล้อม 2) มีภาวะผู้นำ มีวุฒิภาวะ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถแก้ปัญหาและดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ

3. คุณลักษณะทางวิชาการ/วิชาชีพ ได้แก่ 1) มีความรู้ลึกในศาสตร์เฉพาะและรู้รอบในศาสตร์อื่น ๆ 2) มีศักยภาพในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ สามารถบูรณาการความรู้ที่ได้จากการศึกษาด้วยตนเองหรือจากการค้นคว้าวิจัยและนำไปประยุกต์ในการพัฒนางาน อาชีพของตนได้ 3) มีคุณธรรมและจริยธรรม

3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษา

การที่นักศึกษาจะประสบความสำเร็จในการศึกษาได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยในหลายๆ ด้าน ทั้งทางด้านตัวนักศึกษาเอง อาจารย์ สภาพแวดล้อม บรรยากาศในการเรียนของสถาบันการศึกษานั้น ๆ

การสำเร็จผลการศึกษา หมายถึง การศึกษาครบจำนวนหน่วยกิตตามหลักสูตร และได้รับอนุมัติปริญญาบัตรจากสภามหาวิทยาลัย โดยมี 2 ลักษณะคือ สำเร็จการศึกษาตามเวลาที่หลักสูตรกำหนด และ สำเร็จการศึกษาโดยใช้เวลามากกว่าที่หลักสูตรกำหนด (มณีรัตน์ จรุงเดชากุล, 2554)

นอกจากนี้ ประถม แสงสว่าง (2522) ได้ให้นิยามหรือความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) ไว้ว่า เป็นความรู้ซึ่งได้รับหรือทักษะที่เจริญขึ้นในการเรียนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน ตามปกติพิจารณาได้จากคะแนนผลรวม หรือคะแนนผลงานที่ครูกำหนดให้ทำ หรือจากทั้ง 2 อย่าง นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นอีกว่าผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปจะวัดตามจุดประสงค์นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนี้อีกด้วย

จากความหมายสรุปได้ว่า การสำเร็จการศึกษา หมายถึงความรู้ที่ได้รับหรือทักษะที่พัฒนามาจากสถาบันการศึกษาและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในด้าน การเรียนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้โดยต้องอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

3.1 ปัจจัยตัวผู้เรียน

การเรียนในระบบทางไกล ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นหลัก โดยศึกษาจากสื่อ และเข้าพบกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาในการเรียน ดังนั้นการเรียนของผู้เรียนจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความควบคุมตนเอง ที่ผ่านมามีนักวิชาการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ได้กล่าวถึงผู้เรียนไว้ดังนี้

กมล จันทร์ขจร (2532 อ้างถึงใน จามรี ศักดิ์ประสิทธิ์กุล 2538) กล่าวว่า การเรียนดีมีประสิทธิภาพ คือ การเรียนที่ได้ผลดีเพราะได้เรียนเต็มกำลังความสามารถ และเกิดความพึงพอใจ คือ ได้ผลการเรียนดีเด่น ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเรียนดีมีประสิทธิภาพได้ผลสำเร็จ อันพึงพอใจนั้นควรมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. ต้องรู้จักแบ่งเวลา การเริ่มต้นที่ดีเพื่อความสำเร็จในการเรียนคือ ต้องรู้จักแบ่งเวลา เป็นสัดส่วน เช่น เวลาเรียน เวลาเล่น เวลาพักผ่อน ต้องแยกออกจากกัน โดยจะต้องมีความอุทิศ ทุ่มเท ใช้เวลาแต่ละวิชาให้เหมาะสม การแบ่งเวลาให้ถูกต้องจะไม่เกิดสับสนในการเรียน

2. ต้องสร้างและปฏิบัติจัดทำวงจรการเรียนประจำวันให้ถูกต้อง การเรียนหนังสือให้ดี ต้องเรียนเต็มกำลังความสามารถ และต้องปฏิบัติตัวให้ติดเป็นกิจนิสัยของการเรียนที่ถูกต้อง คือ ปฏิบัติตามวงจรการเรียนประจำวันนี้อย่างสม่ำเสมอ

3. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมถ้าสงสัยถามครูถามจากเพื่อน ค้นคว้าจากห้องสมุด ไม่เก็บความสงสัยที่ไม่เข้าใจไว้จะทำให้การเรียนตอนต่อไปไม่ต่อเนื่อง

4. มีความอุทิศทุ่มเท ขยันหมั่นเพียรอยู่เป็นนิจ ทักษะแรก คือ ต้องทำการบ้านและแบบฝึกหัดให้สม่ำเสมอซึ่งจะทำให้เกิดความคิด ความจำ ความชำนาญและเป็นประสบการณ์

5. ค้นคว้าเพิ่มเติมจากตำราในห้องสมุด โดยเฉพาะ ฝึกซ้อมทำข้อสอบในปีที่ผ่านมา ทำให้รู้แนวข้อสอบและมีความมั่นใจในการสอบ

6. หลักการอ่านศึกษาค้นคว้า ซึ่งใช้ได้กับการเรียนทุกวิชา เป็นการเรียนรู้วิธีการศึกษา ค้นคว้าจากห้องสมุดและที่อื่น ๆ เพื่อต้องการให้ทราบว่าได้เรียนรู้อะไร การสืบค้นคว้าจะต้องทำอะไรบ้าง เช่น ต้องรู้วิธีดูสารบรรณ ข้อสรุป คำถามท้ายบทเพื่อนำมาประมวลความคิดให้ได้ คำตอบและเรื่องราวอะไรบ้างที่ได้จากการอ่าน

7. ต้องทำการบ้านทันทีที่มีเวลา และทำงานที่ครูสั่งให้ครบถ้วนโดยเร็วและฝึกซ้อมการทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมในเวลาช่วงแรกหลังจากเลิกเรียน

8. ก่อนนอนควรอ่านทบทวนบทเรียน ข้อสงสัย ปัญหาล่องหน้า

9. มีสมาธิและตั้งใจฟังครูสอนและติดตามร่วมกิจกรรม มีการซักถามโต้แย้งกับ ครู เป็นระยะ มีการติดตามและการจดบันทึก

ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2539) กล่าวว่า การวางแผนการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องทำงาน และใช้เวลาบางส่วนในการศึกษาดังนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนการเรียนของตนเอง เพื่อให้สามารถศึกษาเอกสารการสอนทั้งหมดได้ทันก่อนการสอบ การวางแผนการเรียนมีทั้งการวางแผนระยะยาวตลอดหลักสูตรเพื่อให้เรียนได้ครบตามหลักสูตรและการวางแผนในแต่ละภาคเรียน การจัดตารางเวลาเรียนก็เป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนการเรียนเนื่องจาก นักศึกษาที่เรียนดีจะรู้จักการจัดตารางเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปฏิบัติตามตารางเวลาได้ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาและยังได้กล่าวอีกว่า ความมีวินัยในตนเอง เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้แม้จะมีอุปสรรคก็จะไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บุคคลที่มีวินัยในตนเองจะช่วยให้การทำงานหรือการเรียนประสบผลสำเร็จ

นอกจากนั้น ยังได้กล่าวถึง เรื่องการแบ่งเวลาว่า การเรียนด้วยวิธีเรียนทางไกลเป็น การจัดการศึกษาให้กับผู้ที่ไม่มีเวลาเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติได้ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ ประกอบอาชีพหรือมีงานทำอยู่แล้ว การศึกษาของบุคคลดังกล่าวจะศึกษาไปพร้อมกับการทำงาน ฉะนั้นต้องมีการแบ่งเวลาให้เหมาะสม อย่างไรก็ตามผู้เรียนบางคน มีภาระการทำงานมากทำให้มีเวลาในการศึกษาน้อยจึงทำให้เกิดปัญหาในการเรียน ซึ่งอาจจะทำให้การเรียนไม่ ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

3.2 ความรับผิดชอบ

ได้มีผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ดังนี้

จันทรา พวงยอด (2543) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนตามระเบียบของโรงเรียน การปฏิบัติตนในการเรียน และการยอมรับผลการกระทำของตนเอง

ลำเนียง ศิลป์ประกะอบ (2540) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยการแสดงออกในลักษณะของการรู้จักหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบ

หมายด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียน ขยันหมั่นเพียรเข้า ห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจในบทเรียนก็พยายามค้นคว้าและซักถามจากสมาชิกในกลุ่ม หรือครูผู้สอนด้วยความสนใจ เอาใจใส่ในการแก้ไขข้อบกพร่องและผิดพลาดด้วยความเต็มใจแม้จะถูกตำหนิและแก้ไขหลายครั้ง

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติ หน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย และยอมรับผล การกระทำนั้นทั้งด้านผลดีและผลเสีย พร้อมทั้งพยายามปรับปรุงการกระทำนั้นให้ดียิ่งขึ้น

3.3 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

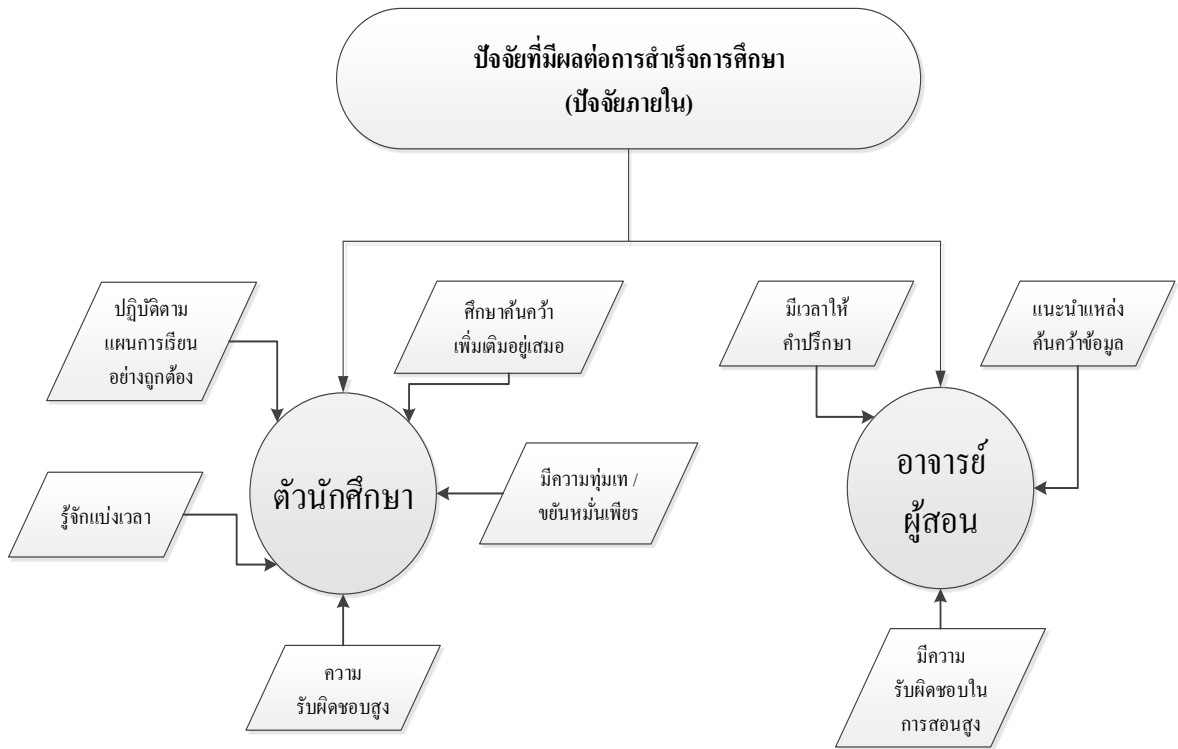
อัมพา อรุณพราหมณ์ (2539) ได้กล่าวถึงผู้ที่มีลักษณะความรับผิดชอบไว้ว่า ผู้ที่มีความรับผิดชอบจะต้องเป็นผู้เอาใจใส่การทำงาน เพื่อผลของงานนั้น มีความเพียรพยายามใช้ความสามารถเต็มที่กล้าเผชิญต่อความจริง ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่อย่างดีไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ผู้อื่น มีความไวใจ มีความตรงต่อเวลา เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์มีความละเอียดรอบคอบ ดูแลรักษาของส่วนรวมเหมือนของตัวเองทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ดีชอบปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเองและที่มีต่อสังคมให้ดีขึ้น

ปรีชา สุทธิเนียม (2546) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบว่าเป็นผู้ที่มีความอดทนอดกลั้น ตรงต่อเวลา มีความขยันขันแข็ง รู้จักหน้าที่ของตนเอง และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความปรารถนาที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีความซื่อสัตย์มีความคิดก้าวหน้า เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการวางแผนในการทำงาน มีความเพียรพยายามในการทำงาน มีความละเอียดรอบคอบ มีการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ติดตามผลงานที่ได้กระทำลงไป มีเหตุผล รู้จักรักษาสีทึบของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น และเอาใจใส่ในการทำงาน

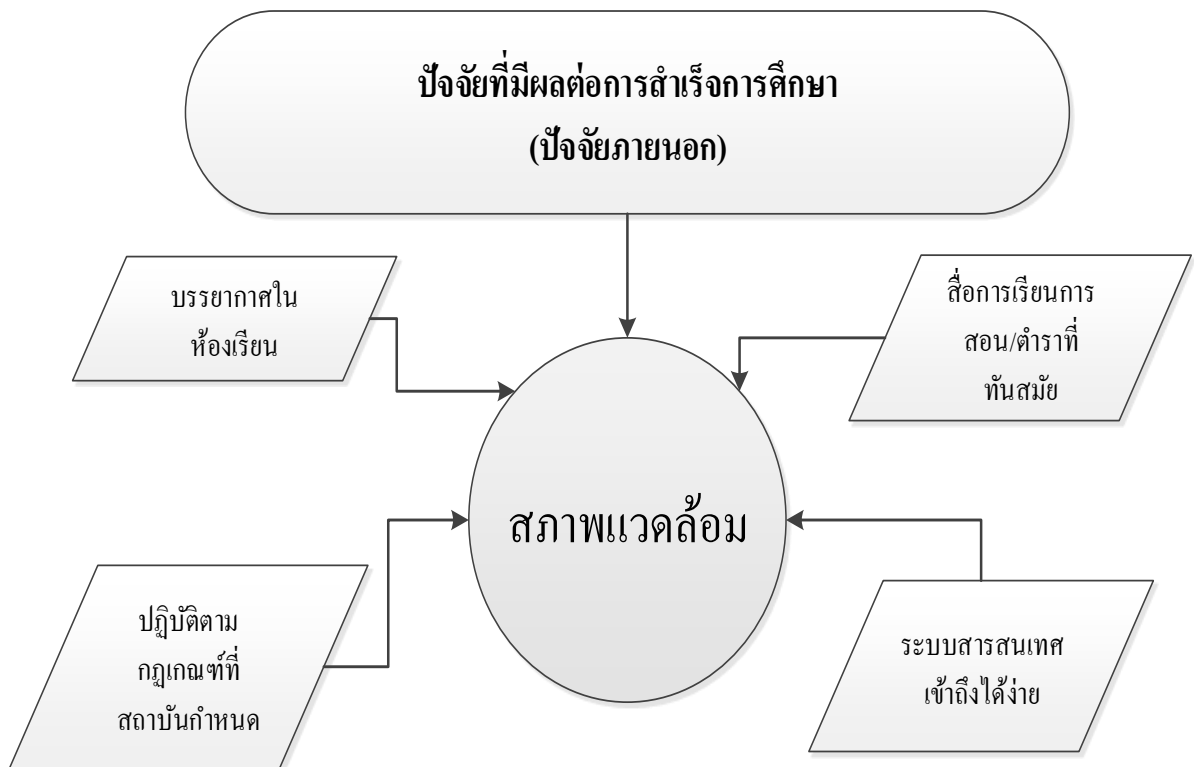
จากลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ผู้ที่มีความรับผิดชอบเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุดและสุดกำลังความสามารถ ทำงานเสร็จตาม กำหนดเวลา โดยไม่มีการควบคุม มีความขยันขันแข็ง และยอมรับในส่วนที่เป็นความผิดพลาด

ดังนั้น จะเห็นว่าความรับผิดชอบจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้เรียนในระบบทางไกลที่ต้องศึกษาด้วยตนเองเป็นหลัก ถ้าผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูงก็จะส่งผลให้ ประสบความสำเร็จในการศึกษา

จากแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาสามารถสรุปเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษา (ปัจจัยภายใน)

ภาพประกอบ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษา (ปัจจัยภายนอก)

4. รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP (CIPP Model)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP (CIPP Model) ของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daneil L. Stufflebeam) อ้างถึงใน จิรภัทร เพ็ชรมงคล, 2555) กล่าวว่าไว้ว่ารูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบซีพพี (CIPP Model) รูปแบบในการประเมินหลักสูตรมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะต้องเลือกใช้ให้ถูกต้อง เหมาะสมกับสิ่งที่จะประเมินและคำตอบที่ต้องการจะได้รับ ดังนั้น จึงได้เลือกรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบซีพพี (CIPP Model) CIPP เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจรูปแบบหนึ่งที่มีผู้ใช้กันอย่างกว้างขวาง ที่เรียกกันทั่วไปว่าซีพพีโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องคำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบท หรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) สตัฟเฟิลบีม ให้ความหมายการประเมินไว้ว่าเป็นกระบวนการของการบรรยายการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม โดยรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบซีพพี (CIPP Model) เป็นการมุ่งประเมินสภาพการณ์ต่าง ๆ ของหลักสูตร 4 ด้าน แนวทางการประเมินแต่ละด้านมีดังนี้

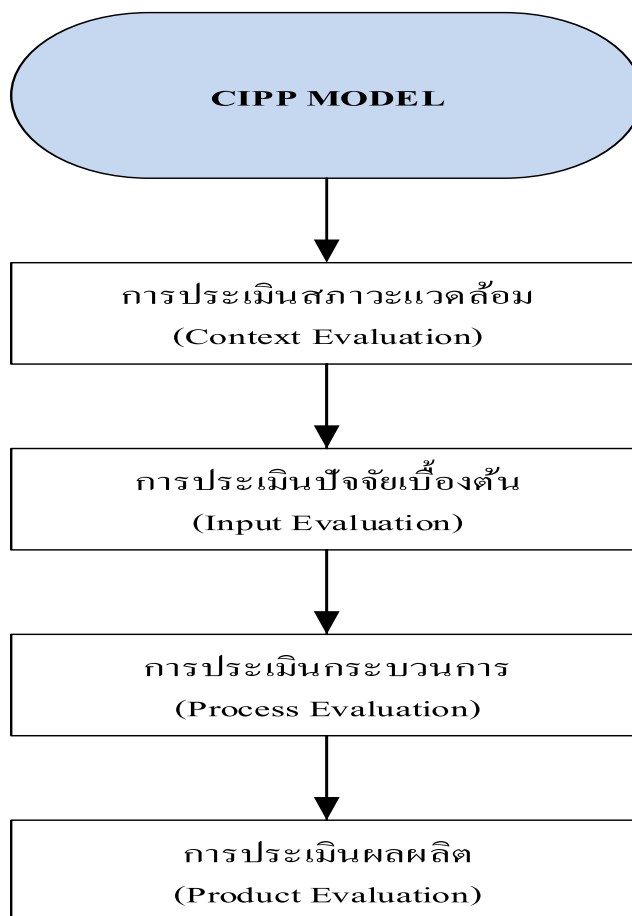
1. การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการเป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจต่อปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่า เหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์การบริหารจัดการ จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ปัจจัยที่กำหนดมีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ กิจกรรม/แบบ/ทางเลือกที่ได้เลือกสรรแล้วมีความเป็นไปได้และเหมาะสมเพียงใด เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินระหว่างการทำงานโครงการ เพื่อหาข้อดีข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร เป็นต้น

4. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสภาวะแวดล้อมปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย เพื่อตรวจสอบว่าเกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไรเกิดผลกระทบหรือผลข้างเคียงอื่นใดหรือไม่ เป็นต้น

จากข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินแบบ CIPP Model ทั้ง 4 ด้านดังกล่าวข้างต้น สรุปเป็น
แผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 5 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP (CIPP Model)
ของแดเนียล แอล สตฟเฟิลบีม (Daneil L. Stufflebeam)

5. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะศิลปศาสตร์เป็นคณะเดียวในวิทยาเขตหาดใหญ่ที่จัดการศึกษาด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พลศึกษา ภาษา และภาษาศาสตร์ ที่เน้นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น คณะฯ มีพันธกิจที่จะ เสริมสร้างบัณฑิตให้สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข มีทัศนะกว้างไกล เข้าใจปัญหา และ เรียนรู้วิถีแก้ไขอย่างสันติ นอกจากนี้คณะศิลปศาสตร์ยังเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้และงานวิจัยที่เป็น ประโยชน์แก่ภูมิภาค และขยายผลไปสู่สากล โดยเน้นการทำงานเป็นทีมและสหศาสตร์ ส่งเสริม การศึกษาต่อเนื่อง และบริการวิชาการสู่ชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพ ประชากรในภูมิภาค

คณะศิลปศาสตร์แบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ภาควิชา คือ ภาควิชาสารัตถศึกษาและภาควิชาภาษาและภาษาศาสตร์ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอนที่ 76 ง หน้า 35 ข้อ 14 วันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2542 และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้มีคำสั่งที่ 1543/2542 ตัดโอนตำแหน่งและเงินเดือนอาจารย์และข้าราชการจากภาควิชาสารัตถศึกษา คณะวิทยาการจัดการและภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะวิทยาศาสตร์ มาสังกัดคณะศิลปศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 เป็นต้นมา

ภาควิชาสารัตถศึกษา เป็นภาควิชาหนึ่งในคณะศิลปศาสตร์ที่มีการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ กีฬา พลศึกษา และนันทนาการ ให้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีในหลักสูตรต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษามีความรู้ มีทักษะ ทักษะกว้างไกล เข้าใจธรรมชาติแวดล้อม สภาพสังคม เข้าใจตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์ และสาขาวิชาชุมชนศึกษา นอกจากนั้นยังจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ประกอบไปด้วย หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม ทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ ภาคปกติ และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม ภาคปกติ

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม เป็นหลักสูตรที่เปิดสอนภายใต้สังกัดภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 ถึง ปัจจุบัน โดยเปิดรับทั้งนักศึกษาไทยและต่างชาติเข้ามาศึกษา โดยมีแผนการเรียน 3 แผน คือ แผน ก แบบ ก 1 (วิทยานิพนธ์ จำนวน 36 หน่วยกิต) แผน ก แบบ ก 2 (เรียนรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก จำนวน 18 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ จำนวน 18 หน่วยกิต) และ แผน ข (เรียนรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก จำนวน 30 หน่วยกิต และสารนิพนธ์ จำนวน 6 หน่วยกิต)

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคมได้ผลิตมหาบัณฑิตที่สร้างคุณประโยชน์แก่สังคมมากมาย ทั้งด้านการพัฒนามนุษย์ด้านจิตใจ ร่างกาย ด้านปัญญา ด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ต่อองค์กร ชุมชน และสังคม ดังนั้นจึงได้คำนึงถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ของหลักสูตรฯ ในขณะเดียวกันจะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์พันธกิจของมหาวิทยาลัย คณะศิลปศาสตร์ และกระแสนโยบายของรัฐบาล ยุคไทยแลนด์ 4.0 หลักสูตรจึงได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ ELOs ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและทันสมัย เต็มเต็มให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการ เท่าทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางสังคมมาสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องสร้างมหาบัณฑิตที่มีความรู้แนวคิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนา โดยมีเครื่องมือด้านวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์มาปฏิบัติการในพื้นที่จริง เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กร ชุมชน และสังคมอย่างยั่งยืน

5.1 ปรัชญาของหลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคมมุ่งผลิตมหาบัณฑิตให้มีคุณธรรม มีความรู้ ความเข้าใจมนุษยและสังคมแบบองค์รวม สามารถแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการวิจัย นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคม ทั้งระดับชาติและระดับสากล

5.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคมผลิตมหาบัณฑิตให้มีคุณสมบัติ ดังนี้

4.2.1 มีองค์ความรู้และสามารถนำความรู้ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชีวิตและวางแผนการจัดการองค์กร ชุมชน และสังคม

4.2.2 มีความรู้ด้านการวิจัย และสามารถนำการวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์และสังคม

4.2.3 ตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรมในการแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ในการพัฒนามนุษย์และสังคม

4.2.4 มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนามนุษย์และสังคมแบบองค์รวม

5.3 โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรแบ่งแผนการศึกษาออกเป็น 3 แผน คือ แผน ก แบบ ก 1 แผน ก แบบ ก 2 และ แผน ข

4.3.1 แผน ก แบบ ก 1 จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์เพียงอย่างเดียว

4.3.2 แผน ก แบบ ก 2 จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต ศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต และรายวิชาวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

4.3.3 แผน ข จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต ศึกษา รายวิชาไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และรายวิชาสารนิพนธ์ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

5.4 ระยะเวลาการศึกษา

หลักสูตรปริญญาโท กำหนดระยะเวลาการศึกษาไว้ในหลักสูตร 2 ปีการศึกษาและให้มีระยะเวลาการศึกษาไม่เกิน 5 ปีการศึกษา

5.5 การสำเร็จการศึกษา

ตามระเบียบมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2556 หมวด 8 การสำเร็จการศึกษา ข้อ 54 การสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาได้ต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้

4.5.1 สอบเทียบหรือสอบผ่านความรู้ภาษาต่างประเทศตามที่บัณฑิตวิทยาลัย

4.5.2 แผน ก แบบ ก 1 สอบผ่านโครงร่างวิทยานิพนธ์ นำเสนอวิทยานิพนธ์ และ สอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย โดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรือดำเนินการให้ผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ หรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ซึ่งคณะกรรมการประจำคณะให้ความเห็นชอบหรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceedings)

4.5.3 แผน ก แบบ ก 2 ศึกษารายวิชาครบตามที่กำหนดในหลักสูตร ได้แต่้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.00 สอบผ่านโครงร่างวิทยานิพนธ์ นำเสนอวิทยานิพนธ์ และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย โดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และผลงานวิทยานิพนธ์ จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรือดำเนินการให้ผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ หรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ซึ่งคณะกรรมการประจำคณะให้ความเห็นชอบหรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceedings)

4.5.4 แผน ข ศึกษารายวิชาครบตามที่กำหนดในหลักสูตร ได้แต่้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.00 สอบผ่านสารนิพนธ์ และสอบผ่านการสอบประมวลผลความรู้ (Comprehensive Examination) ด้วยข้อเขียนและหรือปากเปล่าในสาขาวิชานั้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัย พบว่า ได้มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ดังนี้

6.1 ด้านนิสิตนักศึกษา

ธวัชชัย ศุภดิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนในระดับปริญญาโท ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2554 ผลการวิจัยพบว่า 1) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท แผนการศึกษาในระดับปริญญาโท และ ระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท 2) คณะบริหารธุรกิจ ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ ระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท 3) คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ เพศ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท แผนการศึกษาในระดับปริญญาโท และ ระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท 4) คณะสถิติประยุกต์ ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ อายุ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท แผนการศึกษาในระดับปริญญาโท ระยะเวลาที่ศึกษา ในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรีและการได้รับเกียรติคุณในระดับ ปริญญาตรี 5) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของ นักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท แผนการศึกษาในระดับปริญญาโท และระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท

ดิลกรัตน์ โคตรสุมาตย์ และชญญา อภิपालกุล (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นปัจจัยที่มีปัญหามากทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของหลักสูตร ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ด้านการเสนอผลงาน วิทยานิพนธ์และด้านการดำเนินการทำ วิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระ และแนวทางในการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิต ศึกษา ควรปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องใช้เนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับปัญหาความเป็นจริง ควรเพิ่มฐานข้อมูลวารสารออนไลน์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ที่ถูกลิขสิทธิ์ให้เพียงพอกับความต้องการ ควรมีกรอบเวลาในการเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา เร่งทำงานตามแผนการศึกษากิจกรรมบริหารหลักสูตรควรจัดกลไกให้คำ ปรึกษาและติดตามผลงานของนักศึกษา มีการจัดระบบการกระตุ้น ความก้าวหน้าในการศึกษาค้นคว้าอย่างเคร่งครัด มหาวิทยาลัยควรเพิ่มช่องทางให้นักศึกษาได้นำเสนองานวิทยานิพนธ์ เป็นเวทินำ เสนอเพื่อให้นักศึกษามีประสบการณ์ในการนำเสนอผลงานต่อสาธารณชน

สมจิตร แก้วมณี (2551) ได้ทำการศึกษาปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อปัญหาการทำวิทยานิพนธ์ ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนตัวและความพร้อมของนักศึกษา มีปัญหาที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.51
2. ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการของนักศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 3.02
3. ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.47
4. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนมีปัญหาในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.6
5. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนและด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.72 ซึ่งนักศึกษามีความคิดเห็นต่อปัญหาการทำวิทยานิพนธ์ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.67

ชนิตา รัชพลเมือง และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (อ้างจากกรวรรณ แก้วจังหวัด, 2550) กล่าวว่า ปัญหาด้านนิสิตนักศึกษามีหลายด้าน ทั้งปัญหาด้านวิชาการและปัญหาส่วนตัวมีดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความสามารถทางภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ในส่วนของภาษาไทยพบว่า การสื่อข้อความทางการเขียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในระดับไม่น่าพอใจ

ในส่วนของภาษาอังกฤษพบว่าการพูดเพื่อสื่อข้อความอยู่ในระดับอ่อน บัณฑิตที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีมีไม่มากนัก

2. ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่ามีค่านิยมหลายประการที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต เช่น ความอดทน

3. ปัญหาด้านความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ เช่นขาดความสามารถในการประยุกต์วิชาการสู่สภาพความเป็นจริงของสังคม ขาดการสร้างสรรค์ในทางวิชาการ แสดงออกถึงความไม่เท่าทันในวิทยาการใหม่ ๆ ในศาสตร์สาขานั้น ๆ

4. ปัญหาด้านการขาดความสามารถในเชิงการคิดวิเคราะห์ และการคิดในเชิงบูรณาการ แสดงออกถึงความไม่เท่าทันในวิทยาการใหม่ ๆ ในศาสตร์สาขานั้น ๆ

5. ปัญหาในด้านการขาดการเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

6. ปัญหาการขาดนิสัยการใฝ่รู้ พบว่าความรู้รอบตัวหรือความรู้ทั่วไปทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของบัณฑิตยังมีไม่มากพอ

Joan Rodman (อ้างใน ชนิตา รักษ์พลเมือง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2550) กล่าวว่า บุคลิกภาพและลักษณะเด่นของผู้ที่สำเร็จการศึกษาได้เร็วกว่ากำหนด คือ มีความสัมพันธ์ในเชิงวิชาชีพอย่างใกล้ชิดกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผลิตผลงานได้แม้มีความวิตกกังวล ยอมรับความไม่สมบูรณ์แบบ (Imperfection) มีสถานภาพสมรสเกือบทุกคน และมีความวิตกกังวลเช่นเดียวกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาช้า แต่รู้จักจัดการปัญหา

Mark Sinclair (อ้างใน ชนิตา รักษ์พลเมือง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2550) กล่าวว่า ปัญหาของนิสิตนักศึกษา คือ ความเป็นอิสระและความเชื่อมั่น ความรู้เชิงทฤษฎีที่กว้างขวางหรือเจาะจง ความสามารถทำวิจัยหลายวิธีหรือเทคนิคเฉพาะเรื่อง ความสามารถในการออกแบบในกรอบแนวคิด ระเบียบวิธี และตัวชี้วัด ที่เป็นไปได้ ความสามารถในการใช้เหตุผลในการอภิปราย ถกเถียงประเด็นทางวิชาการ ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี (Technological Literacy) ความสามารถในการเขียนเรียงความที่เข้าใจง่าย และทักษะชีวิตและการจัดการที่เหมาะสม การทำวิจัย การหาเงิน ความต้องการส่วนตัว และสังคม

6.2 ด้านกระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตร

ด้านกระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตร ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ที่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากกระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตรมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดที่จัดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน และถือเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสำเร็จของสถานศึกษานั้น

รัชฎา ธิโสภาน และเพลินพิศ วิสัยเกษม (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ รุ่นปี การศึกษา 2552 พบว่าบัณฑิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านหลักสูตรการสอน และการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/ปัญหาพิเศษ/ปริญญานิพนธ์ อยู่ในระดับมากทุก

ข้อและยังมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาเอก คือ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ 2. ควรมีการศึกษาดูงานต่างประเทศในสาขาที่เกี่ยวข้อง 3. ควรเพิ่มแหล่งการทำวิจัยร่วมกันในต่างประเทศ เป็นต้น ส่วนด้านการสอนในระดับปริญญาเอกนั้น ควรมีการปรับปรุงโดยการเชิญวิทยากร ภายนอกมาบรรยายเพิ่มขึ้น และควรมีการศึกษาดูงานในต่างประเทศ

สุมิตร คุณานุกร (อึ้งในอรุณศรี พุ่มนวล, 2552) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะทำให้การจัดการศึกษามุ่งหมายและเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาของแต่ละประเทศเน้นหนักไปในทางใด ดังคำกล่าวที่ว่า “หากจะเปรียบเทียบความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติเป็นอุดมคติ อุดมการณ์ความใฝ่ฝันของบุคคลแล้ว หลักสูตรก็เปรียบได้กับโครงการของการปฏิบัติเพื่อให้อุดมการณ์นั้นบรรลุถึงความสำเร็จ หากจะเปรียบเทียบความมุ่งหมายทางการศึกษาเป็นผลที่มุ่งหวังแล้ว หลักสูตรก็เปรียบได้กับมรรควิธีที่จะนำความมุ่งหมายดังกล่าวไปสู่ผลสำเร็จ การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตาม จะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามที่กำหนดไว้ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็น โครงการและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา”

จำเนียร จวงตระกูล (2550) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการวิจัยในหลักสูตรปริญญาเอกในมหาวิทยาลัยไทย พบว่า แนวทางในปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน โลกควรมี 5 ขั้นตอนคือ 1) การรับนักศึกษา 2) การเรียนรายวิชา 3) การทำวิทยานิพนธ์ 4) การสอบวิทยานิพนธ์ 5) การประกอบวิชาชีพของคณาจารย์

ชนิตา รักษ์พลเมือง และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2550) กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านหลักสูตร ได้แก่ การสร้างบรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการวิจัย มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เอื้อต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ แต่อย่างไรก็ตามยังมีอุปสรรคอยู่มาก เช่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ขั้นตอนราชการ และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เป็นต้น

6.3 ด้านกระบวนการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

ตามระเบียบมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2556 ข้อ 16.6 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (Major advisor) หมายถึง อาจารย์ประจำที่ได้รับแต่งตั้งโดยคณะกรรมการประจำคณะตามคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรให้รับผิดชอบกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาเฉพาะราย เช่น การพิจารณาเค้าโครง การให้คำแนะนำ และควบคุมดูแลรวมทั้งการประเมินความก้าวหน้า การสอบวิทยานิพนธ์ และการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ข้อ 16.7 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (Co-advisor) หมายถึง อาจารย์ประจำ หรืออาจารย์พิเศษที่ได้รับแต่งตั้งโดยคณะกรรมการประจำคณะตามคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรเพื่อทำหน้าที่ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในการพิจารณาเค้าโครง รวมทั้งช่วยเหลือให้คำแนะนำ และควบคุมดูแลการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ข้อ 16.8 อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ หมายถึง อาจารย์ประจำ ที่ได้รับแต่งตั้งโดยคณะกรรมการประจำคณะตามคำแนะนำของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ที่มีคุณสมบัติ

ตามข้อ 16.6 และ 16.7 สามารถทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ได้ด้วยโดยให้รับผิดชอบกระบวนการเรียนรู้เพื่อสารนิพนธ์ของนักศึกษาเฉพาะราย รวมทั้งการประเมินความก้าวหน้าและการสอบสารนิพนธ์ของนักศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2556) ได้กำหนดแนวปฏิบัติว่าด้วยการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ โดยกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไว้ดังนี้

- 1) ศึกษาคู่มือเกี่ยวกับขั้นตอน ระเบียบ และวิธีปฏิบัติในการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์
- 2) ให้คำแนะนำในการเลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่เหมาะสม
- 3) จัดสรรเวลาในการให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอและแจ้งให้นักศึกษาทราบ
- 4) ตรวจสอบ แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะในการวางแผนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา

5) ให้คำปรึกษา แนะนำ และควบคุมการจัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ให้ได้ตามมาตรฐานและปรัชญาของหลักสูตรพร้อมแนะนำแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ และแหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย และรับรองโครงร่างวิทยานิพนธ์เพื่อเสนออนุมัติในเวลาที่เหมาะสมกับการเรียนในหลักสูตร

6) ติดตามความก้าวหน้าในการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และเสนอความก้าวหน้าให้ผู้บริหารหลักสูตรทราบทุกภาคการศึกษา

7) ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์

8) สอน แนะนำ ควบคุมการเขียนและตรวจแก้วิทยานิพนธ์ ให้มีเนื้อหาทางวิชาการและโครงสร้างมาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด เพื่อนำเสนอสอบตามระเบียบฯ เกี่ยวกับการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่เกี่ยวข้อง

9) แนะนำและดูแลให้นักศึกษาปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับความปลอดภัยและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งแนวทาง กฎ ระเบียบของภาควิชา/คณะ/บัณฑิตวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ทัศนศิริพันธ์ สว่างบุญ และรัชนิวรรณ ตั้งภักดี (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่นิสิตปริญญาเอกมีความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ในระดับสูง ส่วนนิสิตปริญญาโทมีความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับมากไปน้อย ได้แก่ คุณลักษณะของนิสิต รองลงมาคือ ความรู้และทักษะการทำวิจัยของนิสิต และ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัย มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ ในระดับต่ำ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า

คุณลักษณะของนิสิตส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชนิตา รักษ์พลเมือง และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (อ้างใน กรวรรณ แก้วจังหวัด, 2550) กล่าวถึง ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. การเสนอหัวข้อและ โครงร่างวิทยานิพนธ์ เป็นปัญหาสำคัญที่พบมากที่สุด คือ นิสิตนักศึกษาไม่มีประเด็นปัญหาที่สนใจแน่นอน มีความสนใจหลายเรื่อง เปลี่ยนหัวข้อการวิจัยเกือบทุกครั้ง ที่มาพบอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอหัวข้อไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ศึกษา เสนอหัวข้อโดยยังไม่ทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เสนอประเด็นปัญหาการวิจัยไม่มีความสำคัญหรือไม่ลุ่มลึกเพียงพอ และเสนอหัวข้อทำวิทยานิพนธ์ที่เป็นไปได้ยาก หรือมีขอบเขตกว้างขวางจนอาจดำเนินการไม่เสร็จในระยะเวลาตามหลักสูตร สาเหตุของปัญหาดังกล่าวเกิดจากความสามารถในการทบทวนเอกสารและความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัย คือ อ่านไม่พอ ขาดการบูรณาการความคิดไม่สามารถเสนอความคิดที่ได้จากการสังเคราะห์ให้เข้าใจได้ ขาดความรู้ความเข้าใจระเบียบวิธีการวิจัยได้อย่างถูกต้อง ส่วนปัญหาที่พบในการเขียนเอกสาร โครงร่างวิทยานิพนธ์ คือ รูปแบบการเขียนและนำเสนอ โครงร่างวิทยานิพนธ์ ไม่ชัดเจน สับสนเข้าใจยาก การวางเค้าโครงเสนอแนวคิด เอกสารที่นำเสนอในแต่ละตอนไม่เชื่อมโยงความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล และการใช้ภาษา นิสิตนักศึกษามีทักษะด้านภาษาจำกัด ทำให้มีปัญหาการเขียนรายงานทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. การดำเนินการวิจัย นิสิตนักศึกษาเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่ไม่มีความรู้ความชำนาญเพียงพอหรือไม่มีความถนัด ทำให้มีปัญหาในการดำเนินการวิจัย ความไม่พร้อมของผู้เรียนแม้จะได้เรียนรายวิชาการวิจัยในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งทำให้ได้ความรู้ทางทฤษฎีแต่นิสิตนักศึกษายังขาดความมั่นใจเมื่อต้องลงมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัยด้วยตนเอง

3. การเขียนรายงานและการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ นิสิตนักศึกษามีปัญหาด้านภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งเป็นทักษะสำคัญ จะพบว่าการเขียนรายงานผลการวิจัยของนิสิตนักศึกษาเป็นเพียงการเรียบเรียงเอกสารที่เกี่ยวข้อง ขาดการอ้างอิงผลงานวิชาการที่นำมาใช้ในการศึกษาอย่างถูกต้อง ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุดระหว่างการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ นอกจากการเตรียมตัวไม่พร้อมและมีความวิตกกังวลเกินไปแล้ว นิสิตนักศึกษบางคนยังใช้เวลาบรรยายความสำคัญของประเด็นปัญหา การออกแบบระเบียบวิธีวิจัย และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมากเกินไปจนแทบไม่ได้กล่าวถึงข้อค้นพบและอภิปราย ผลการวิจัยซึ่งเป็นส่วนที่แสดงถึงกระบวนการทางปัญญาที่แท้จริงของผู้ที่จะเป็นมหาบัณฑิตหรือดุษฎีบัณฑิต

4. การเผยแพร่วิทยานิพนธ์ ปัญหาด้านทักษะการวิจัยและทักษะด้านภาษาส่งผลต่อการเขียนบทความทางวิชาการ และการนำเสนอผลงานวิจัยต่อที่ประชุมทางวิชาการ โดยเฉพาะวารสารและการประชุมที่มีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาผลงานที่จะตีพิมพ์/นำเสนอ นิสิตนักศึกษาส่วนมากมักนำบทความมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในระยะเวลากระชั้นชิด/ใกล้จะสิ้นสุดระยะเวลาศึกษาตามหลักสูตรทำให้บทความจากวิทยานิพนธ์ไม่ได้รับตรวจสอบคุณภาพอย่างจริงจัง นอกจากนี้ นิสิต

นักศึกษายังมีปัญหาในการหาแหล่งตีพิมพ์/เผยแพร่ หากมหาวิทยาลัย/คณะไม่มีบริการให้ความช่วยเหลือในด้านดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคในการสำเร็จการศึกษาได้

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษางานวิจัยและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนั้น จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดนั้น มีหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ด้านนิสิตนักศึกษา ได้แก่ สถานภาพส่วนตัว การเงิน สถานภาพการสมรส ภาระทางครอบครัว ความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความรู้ ความสามารถในการวิจัยการเขียนงานวิชาการ ความสามารถในการเชิงการคิดวิเคราะห์ และการคิดในเชิงบูรณาการ ด้านกระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตร ได้แก่ ความเหมาะสมของรายวิชาเลือกที่เปิดสอน ความพร้อมของสถานที่เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำวิจัย ด้านกระบวนการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ได้แก่ ขั้นตอนวางแผนการทำวิทยานิพนธ์ การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ การนำเสนอผลการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งด้านอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จ การศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดและอาจารย์จำนวน 19 คน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยการพรรณาวิเคราะห์ โดยขั้นตอนในการดำเนินการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้ให้ข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาและอาจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เนื่องจากหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม เปิดสอนครั้งแรกในปีการศึกษา 2548 ปัจจุบันหลักสูตรเปิดรับนักศึกษาเป็นรุ่นที่ 11 ในปีการศึกษา 2556-2558 พบว่ามีนักศึกษาที่สภามหาวิทยาลัยอนุมัติปริญญา ดังนี้ ปีการศึกษา 2556 สำเร็จการศึกษาจำนวน 32 คน แผน ก แบบ ก 1 จำนวน 1 คน แผน ก แบบ ก 2 จำนวน 15 คน แผน ข จำนวน 16 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปี จำนวน 12 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปีขึ้นไปจำนวน 20 คน ปีการศึกษา 2557 สำเร็จการศึกษาจำนวน 35 คน แผน ก แบบ ก 1 จำนวน 1 คน แผน ก แบบ ก 2 จำนวน 6 คน แผน ข จำนวน 28 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปี จำนวน 8 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปีขึ้นไปจำนวน 27 คน ปีการศึกษา 2558 สำเร็จการศึกษาจำนวน 6 คน แผน ก แบบ ก 2 จำนวน 1 คน แผน ข จำนวน 5 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปี จำนวน 2 คน ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 2 ปีขึ้นไปจำนวน 4 คน

2. ผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	วิทยานิพนธ์	สารนิพนธ์
1. นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 11 คน				
1.1	นักศึกษาที่ใช้ระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษาเป็นเวลา 2 ปี	2	1	1
1.2	นักศึกษาที่ใช้ระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษาเป็นเวลา 3 ปี	3	2	1
1.3	นักศึกษาที่ใช้ระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษาเป็นเวลา 4 ปี	3	2	1
1.4	นักศึกษาที่ใช้ระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษาเป็นเวลา 5 ปี	3	2	1
2. อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีนักศึกษาดก้าง จำนวน 3 คน				
2.1	อาจารย์ที่ปรึกษาที่ควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ด้านปริมาณ	1	1	-
2.2	อาจารย์ที่ปรึกษาที่ควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ด้านคุณภาพ	1	1	-
2.3	อาจารย์ที่ปรึกษาที่ควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ด้านเชิงวิพากษ์/วาทกรรม	1	1	-
3. ประธาน/กรรมการบริหารหลักสูตร/ตัวแทนอาจารย์ผู้สอน จำนวน 4 คน				
3.1	อดีตประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์	1	-	-
3.2	ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์ที่นักศึกษาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาภายในเวลาที่กำหนด	1	-	-
3.3	ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม	1	-	-

กลุ่มที่	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	วิทยานิพนธ์	สารนิพนธ์
3.4	ตัวแทนอาจารย์ที่เคยเป็นหรือกำลังเป็นกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม	1	-	-
4. ตัวแทนอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์ จำนวน 1 คน				
4.1	ตัวแทนอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปศาสตร์ เป็นอาจารย์ผู้สอนที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารของหลักสูตร และ/หรือเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์	1	-	-

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แนวทางการสัมภาษณ์ (Guide line) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล สถานะของตนเองและครอบครัว สถานะทางการเงินและอาชีพ

ตอนที่ 2 สาเหตุการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ โดยมีสาเหตุในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านนักศึกษา ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านครอบครัว ด้านการเงินและด้านอาชีพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป้าหมาย ความรับผิดชอบ

2. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตร ประกอบด้วย ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารวิชาการของหลักสูตร

3. ด้านกระบวนการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการเตรียมโครงร่างวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการเสนอผลการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านกระบวนการสอบวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

4. ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถในเรื่องที่ทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการให้คำปรึกษา ด้านการแนะนำแหล่งสืบค้น

ข้อมูลและการเผยแพร่ผลงาน ด้านการให้เวลาในการให้คำปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการรับฟังความคิดเห็นในการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการเอาใจใส่และติดตาม

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ไขการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ โดยมีแนวทางการแก้ไขในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาของหลักสูตร ประกอบด้วย ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารวิชาการของหลักสูตร

2. ด้านกระบวนการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการเตรียมโครงสร้างวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการเสนอผลการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านกระบวนการสอบวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

3. ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถในเรื่องที่ทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการให้คำปรึกษา ด้านการแนะนำแหล่งสืบค้นข้อมูลและการเผยแพร่ผลงาน ด้านการให้เวลาในการให้คำปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการรับฟังความคิดเห็นในการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ด้านการเอาใจใส่และติดตาม

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล โดยแยกเป็นรายละเอียดดังนี้

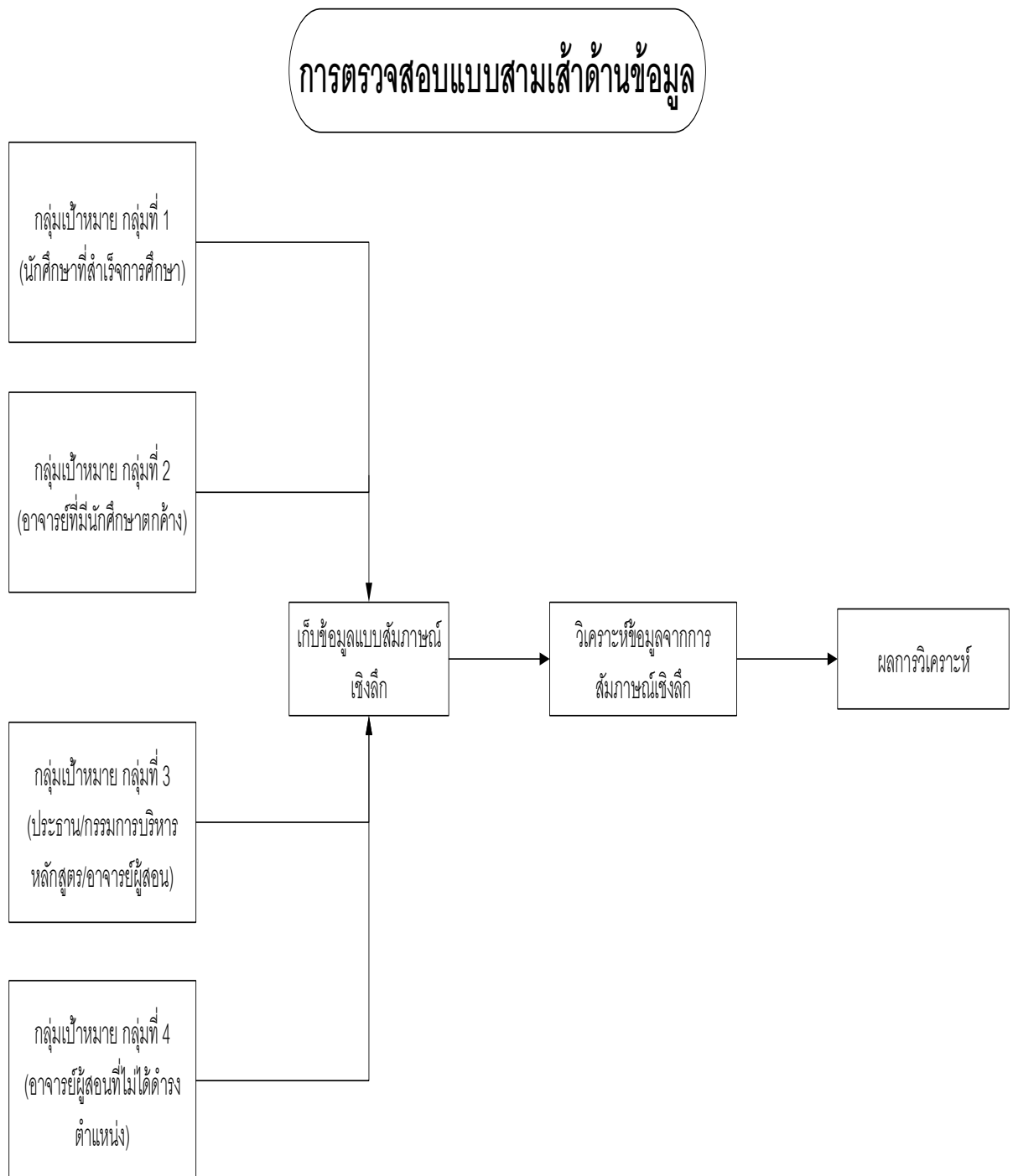
4.1 รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัย และตำราที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลในขั้นต้นเพื่อเตรียมความพร้อมความเข้าใจในการทำวิจัย และนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประกอบในการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดและอาจารย์จำนวน 19 คนเพื่อหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด

5. การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูลการวิจัย

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บันทึกเทปไว้มาเรียบเรียง จัดหมวดหมู่เนื้อหาเป็นผลการศึกษาและนำมาสรุปการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มีความแตกต่างกัน ด้วยวิธีการดังนี้

ภาพประกอบ 6 การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดและอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด โดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ผลการศึกษาดูตามแบบ CIPP (CIPP Model) ประกอบด้วยสถานะแวดล้อม (Content) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) พบว่า สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษาหลักสูตรมีดังนี้

ด้านสถานะแวดล้อม

1. สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ

คณะศิลปศาสตร์ได้จัดให้มีห้องเรียนสำหรับนักศึกษา จำนวน 1 ห้องคือ ห้อง LA 302 อีกทั้งยังมีห้องเฉพาะสำหรับนักศึกษาหลักสูตรเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ศึกษา นั่นคือห้อง Common Room จำนวน 1 ห้อง ห้อง LA 301 ซึ่งนักศึกษาสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลาที่ทางคณะศิลปศาสตร์ได้กำหนดไว้ในห้อง Common Room ประกอบไปด้วยโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งทำงาน มีตู้เย็น และกระติกน้ำร้อน สำหรับนักศึกษาชงเครื่องดื่มร้อนเย็นได้ในขณะทำงาน นอกจากนี้ห้องสมุดคณะศิลปศาสตร์ยังมีห้องเฉพาะจำนวน 4 ห้อง ซึ่งเป็นห้องสำหรับศึกษานั่งทำงานรายบุคคลหรือรายกลุ่มได้ นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดประจำคณะ บริการคอมพิวเตอร์พร้อมระบบ Internet และมุมตำราและหนังสือที่สำคัญ คอยอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษา ซึ่งนักศึกษาสามารถติดต่อยืมตำราหรือหนังสือที่ตนเองสนใจจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้ทุกวัน มีบริการห้องปรึกษางานวิจัย ชั้น 2 งานวิจัยของคณะศิลปศาสตร์ ที่นักศึกษาสามารถปรึกษางานวิจัยได้ โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านการวิจัย การวิเคราะห์สถิติ และมี English Clinic ที่นักศึกษาสามารถปรึกษาการเขียนบทความหรือบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ มีจุดบริการเครือข่ายไร้สาย Wifi และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น มีห้องพยาบาล มีห้องน้ำที่มีความสะอาด มีแม่บ้านดูแลประจำแต่ละชั้น มีระบบแจ้งเตือนภัยชัดเจน เช่น ระบบแจ้งไฟไหม้ เป็นต้น มีเว็บไซต์และฐานข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจในการทำวิทยานิพนธ์และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น Thailist, Midnight University ฯลฯ และมหาวิทยาลัยมีโปรแกรม Tell Me More เป็นโปรแกรมฝึกภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาให้กับนักศึกษาได้เข้าไปเรียนรู้และทดสอบความสามารถ อีกทั้งยังมีโปรแกรม turnitin เป็นซอฟต์แวร์ที่ใช้ตรวจสอบการคัดลอกผลงาน (Plagiarism) เพื่อให้นักศึกษาและอาจารย์สามารถเข้าไปตรวจสอบความซ้ำซ้อนของวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/บทความ โดยเข้าไปที่ www.turnitin.com แต่ผลการศึกษาพบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอกับความต้องการดังนี้

1.1 ระบบ wifi คณะศิลปศาสตร์จะติดตั้ง ระบบ wifi ไว้ให้ทุกชั้นเรียน แต่ในบางพื้นที่ สัญญาณ wifi มีไม่ถึงหรือไม่เพียงพอ ทำให้ผู้ที่ต้องการใช้ไม่สามารถใช้ wifi ได้ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...มาคณะเพื่อทำวิจัย กะว่าจะใช้ wifi บางครั้งก็ใช้ wifi ไม่ได้ ถึงแม้จะมีสัญญาณ wifi อยู่หน้าห้อง บางรายวิชาต้องหาข้อมูลผ่าน website แต่ต้อง ไปใช้ที่บ้าน เพราะที่คณะใช้ wifi ไม่ได้ และไม่ได้นำโน้ตบุคมา มีแต่มือถือ ปวดตามากเมื่อคุยกับมือถือ...”

(นาย ก. มหาลัยรัตนโกสินทร์ ระยะเวลาศึกษา 2 ปี)

1.2 ตำรา เอกสาร หนังสือทางด้านวิจัยและสังคมศาสตร์ให้มากขึ้น ส่วนใหญ่คณะศิลปศาสตร์จะมีตำรา เอกสาร หนังสือทางด้านมนุษยศาสตร์มากกว่าทางด้านสังคมศาสตร์ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ไปห้องสมุดคณะ เพื่อจะยืมหนังสือวิจัยมาอ่านประกอบ ก็ไม่ค่อยมีหนังสือดังกล่าว ยังดีที่ยืมของอาจารย์บางคน แต่ก็ เป็นภาษาอังกฤษ ตนอ่านไม่ออก ก็ต้องไปหายืมจากที่อื่น ทำให้เสียเวลามาก หรือบางครั้งต้องศึกษาจาก website แต่ต้องอ่านที่บ้าน เพราะที่คณะใช้ wifi ไม่ได้...”

(นางสาว จ. มหาลัยรัตนโกสินทร์ ระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

“...หนังสือเกี่ยวกับวิจัยที่หลักสูตรมีให้นักศึกษายืม แต่นักศึกษาไม่ค่อยจะมายืมเนื่องจากหนังสือเกี่ยวกับวิจัยที่หลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ นักศึกษาที่มาเรียนในหลักสูตรไม่ค่อยถนัดภาษาอังกฤษ ...”

(ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร)

ซึ่งเมื่อได้ทราบสาเหตุที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 6 สาเหตุ จึงได้นำเสนอแนวทางการแก้ไข ดังนี้

1) หลักสูตรควรกำหนดระยะเวลาในชั้นตอนต่าง ๆ ให้ชัดเจนเพื่อเป็นการ กระตุ้นให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาเร่งทำงานตามระยะเวลาที่กำหนด ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...เพื่อให้ได้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลา 2 ปี
หลักสูตรควรกำหนดระยะเวลาในขั้นตอนต่าง ๆ ให้ชัดเจน
เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาเร่ง
ทำงานตามระยะเวลาที่กำหนด โดยจัดทำคู่มือสำหรับนักศึกษา
และอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมแจกในวันปฐมนิเทศ อีกทั้งควรจัด
อบรมขั้นตอนต่าง ๆ ให้กับนักศึกษาและควรจัดอบรมบทบาท
หน้าที่ของอาจารย์ปรึกษาเพื่อให้ทราบขั้นตอนต่าง ๆ ...”

(นางสาว ง. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

2) หลักสูตรควรมีกระบวนการติดตามนักศึกษาโดยจัดโครงการติดตาม
ความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์อย่างจริงจัง ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...เมื่อนักศึกษาเรียนครบ 1 ปีการศึกษา หรือหลังจากที่
นักศึกษาไม่มีเรียนในรายวิชาของหลักสูตร เหลือเพียงแต่
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ หลักสูตรควรจัดโครงการติดตาม
ความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ โดยจัดโครงการติดตาม
ความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ให้กับนักศึกษาก่อน
ปกติในวันศุกร์ที่ 4 ทุกเดือน และจัดโครงการติดตามความก้าวหน้า
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ให้กับนักศึกษาก่อนพิเศษในวันอาทิตย์ที่ 4
ทุกเดือน หรือภาคเรียนละ 2 ครั้ง ส่วนนักศึกษาที่ตกค้างหลักสูตร
ควรทำจดหมายแจ้งไปให้
นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาทราบ และจัดโครงการรายงาน
ความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ภาคเรียนละ 1 ครั้ง...”

(นาย ก. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 2 ปี)

3) หลักสูตรและอาจารย์ที่ปรึกษาควรประชาสัมพันธ์แหล่งทุนที่เกี่ยวข้องกับ
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ให้นักศึกษาทราบ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...เพื่อเป็นการสนับสนุนให้นักศึกษามาเรียนในหลักสูตร
เยอะจู้้น หลักสูตรควรลดค่าธรรมเนียมการศึกษา หรือควร
ประชาสัมพันธ์แหล่งทุนที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์/
สารนิพนธ์ให้มากขึ้น เพื่อเป็นแรงจูงใจให้มาเรียน...”

(นางสาว ซ. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 5 ปี)

4) หลักสูตรควรจัดปฐมนิเทศอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เข้าใจ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่และความ รับผิดชอบของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรควรจัด กิจกรรม/โครงการเพื่ออบรมอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เข้าใจ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ เพราะจะทำให้เข้าใจตรงกัน และสามารถควบคุมนักศึกษาได้อย่างถูกต้อง...”

(นางสาว ค. มหาลัยรัตนไตรระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

5) หลักสูตรควรเพิ่มรายวิชาวิจัย ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...หลักสูตรควรเพิ่มรายวิชาวิจัยในวิชาบังคับให้มากขึ้น เพื่อ เหมาะกับนักศึกษาที่ไม่มีพื้นฐานวิจัย หรืออาจจะมีกลุ่มที่คอย ช่วยเหลือด้านการวิจัย เช่นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การเขียนแบบสอบถาม การถอดข้อมูลแบบสอบถาม ...”

(นางสาว ง. มหาลัยรัตนไตรระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

6) ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกภายในคณะศิลปศาสตร์ ได้แก่ wifi, หนังสือ ในห้องสมุด คอมพิวเตอร์ และระบบฐานข้อมูลออนไลน์ให้เพียงพอ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...เพื่อให้การเรียนดำเนินการต่อไปได้คณะศิลปศาสตร์ ควรเพิ่ม wifi, หนังสือในห้องสมุด คอมพิวเตอร์ และระบบ ฐานข้อมูลออนไลน์ให้เพียงพอ หรืออาจจะมีโน้ตบุควิวให้ใน ห้อง common room เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้ใช้ได้สะดวกและรวดเร็วต่อการเรียน ...”

(นางสาว จ. มหาลัยรัตนไตรระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

ด้านปัจจัยเบื้องต้น

1. นักศึกษา

1.1. การทำงานระหว่างเรียนของนักศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม เปิดสอนทั้งภาคปกติในเวลาราชการและภาคพิเศษเรียนวันเสาร์และอาทิตย์ นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนภาคพิเศษ ผลการศึกษาพบว่าทั้งมหาบัณฑิต กรรมการบริหารหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนให้ข้อมูลว่า มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ที่มาเรียนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จะมีงานประจำทำควบคู่กับการเรียน สำหรับมหาบัณฑิตที่เรียนภาคปกติมีบางส่วนที่ได้งานทำในระหว่างเรียน ซึ่งภาระในการทำงานประจำของมหาบัณฑิตเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้มหาบัณฑิตไม่สำเร็จการศึกษาตามที่หลักสูตรฯ กำหนดคือภายในระยะเวลา 2 ปี เนื่องจากในบางครั้งนักศึกษาไม่สามารถบริหารจัดการเวลาระหว่างเรื่องเรียนและทำงานได้ การเห็นเหนื่อยจากการทำงาน หรือมีราชการในวันหยุดก็ต้องขาดเรียนไป และบางครั้งงานที่ทำงานมากจนไม่มีเวลาทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ตั้งแต่ปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ไม่มีรายวิชาที่ให้เรียน ภาระงานประจำก็มากมาย ทำให้ไม่สามารถจัดสรรเวลาได้ บางครั้งก็ถอดใจแล้วว่าจะไม่ทำต่อ แต่ด้วยหลาย ๆ คนคอยให้กำลังใจ จึงหันมาเรียนต่อ แต่ก็ไม่ได้จบตามที่หลักสูตรฯ กำหนด 2 ปี...”

(นางสาว ช. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 5 ปี)

“...เรียนมาได้ 1 ปี ได้งานทำระหว่างเรียน ช่วงแรกไม่มีเวลากับการเรียนเลย เพราะอยู่ในช่วงทดลองงาน เลยทิ้งการเรียน และกลับมาเรียนใหม่...”

(นางสาว ฉ. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 5 ปี)

“...พอไม่มีเรียน ทำแต่วิทยานิพนธ์ ก็ไม่มีเวลาไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาเพราะมัวแต่ทำงาน เลยไม่มีเวลาทำวิทยานิพนธ์...”

(นางสาว ค. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

“...พอ course work หหมด เหลือแต่ทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ นักศึกษาก็ไม่ค่อยมาติดต่ออาจารย์เลย จะอ้างว่ายุ่งอยู่กับการะงานประจำ ไม่ค่อยมีเวลาทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ โทรศัพท์ไปก็ไม่รับสายfacebook หรือไลน์ไปก็ไม่อ่านและไม่ตอบกลับ...”

(ตัวแทนอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษา)

1.2 ปัญหาการเงิน

การเรียนในระดับบัณฑิตศึกษาภาคพิเศษซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงทำให้นักศึกษาส่วนหนึ่งไม่สามารถบริหารจัดการด้านการเงินได้เพียงพอทันเวลาการจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาในแต่ละภาคเรียน ผลการศึกษาพบว่า

1.2.1 มหาวิทยาลัยที่ทำงานประจำจะมีปัญหาเรื่องการเงินในขณะที่เรียน เพราะต้องนำเงินเดือนส่วนหนึ่งมาจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษา ซึ่งในบางครั้งมหาวิทยาลัยไม่สามารถบริหารจัดการเงินค่าธรรมเนียมการศึกษาได้ตามกำหนดของมหาวิทยาลัยจึงทำให้พ้นสภาพ เมื่อสามารถหาเงินค่าธรรมเนียมการศึกษาได้ครบก็จะมาทำเรื่องขอคืนสภาพและลงทะเบียนเรียน ด้วยเหตุนี้ทำให้มหาวิทยาลัยดังกล่าวไม่สำเร็จการศึกษาภายในระยะเวลา 2 ปี ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...เพิ่งได้งานทำ ต้องเก็บเงินเดือนเป็นค่าเทอม ไม่ได้ขอเงินพ่อแม่ บางเดือนค่าใช้จ่ายก็เยอะ เลยจ่ายค่าเทอมช้า บางครั้งก็พ้นสภาพ กว่าที่จะเก็บเงินได้พอกับค่าเทอมเล่นเอาเหนื่อยเหมือนกัน...”

(นางสาว ช. มหาวิทยาลัยระยะเวลาศึกษา 5 ปี)

“...พอถึงรอบจ่ายเงินในแต่ละภาคเรียน ก็มีเงินไม่พอเพราะจากเงินที่ได้รับจากการทำงาน ทำให้ต้องพ้นสภาพไปก่อนกว่าจะได้กลับมาคืนสภาพแล้วลงทะเบียนก็ใช้เวลานาน บางครั้งในภาคเรียนนั้นไม่มีเงินก็ลาพักศึกษาแล้วค่อยกลับมาเรียนใหม่ ทำให้เสียเวลามากมาย ...”

(นางสาว ฉ. มหาวิทยาลัยระยะเวลาศึกษา 4 ปี)

1.2.2 มหาวิทยาลัยที่ไม่ได้ทำงาน ในกลุ่มนี้จะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการเงิน เพราะครอบครัวเป็นคนจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาให้ในแต่ละภาคการศึกษา และสนับสนุนค่าใช้จ่ายในระหว่างเรียน ตลอดจนการเดินทางไปศึกษาดูงานในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...เมื่อจบปริญญาตรีมาก็มาเรียนต่อปริญญาโทเลย ไม่ได้ทำงาน เรียนอย่างเดียว ส่วนเรื่องค่าใช้จ่ายพ่อแม่เป็นคนออกค่าเทอมให้ คอยสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้ทุกอย่างไม่ว่าจะในระหว่างเรียนหรือจนสำเร็จการศึกษา ทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องการเงิน...”

(นางสาว ข. มหาวิทยาลัยระยะเวลาศึกษา 2 ปี)

“...เรียนปริญญาโทเลยหลังจบปริญญาตรี ไม่ได้หางานที่ไหน
ตอนนี้ว่างงาน ส่วนค่าใช้จ่ายในการเรียนให้ที่บ้านส่งเสียให้
เพราะที่บ้านอยากให้เรียนต่อและจะคอยสนับสนุนให้ทุกอย่าง
ตามที่ต้องการ...”

(นาย ก. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 2 ปี)

2. อาจารย์

2.1 ความไม่พร้อมของอาจารย์ที่ปรึกษา

ผลการศึกษาพบว่าอีกสาเหตุหนึ่งของการสำเร็จการศึกษาเกินระยะเวลาที่กำหนดคือ ความ
พร้อมอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งด้านกฎระเบียบต่างๆ และความเชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1.1 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ไม่พร้อมให้คำปรึกษาและแนะนำ
กระบวนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ของนักศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ เนื่องจากไม่
ทราบและไม่ได้ศึกษาในเรื่องกฎ ระเบียบ รูปแบบ และข้อบังคับของการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ดัง
คำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์จะต้องมี
ความรู้ในเรื่องของกฎ ระเบียบ รูปแบบ และข้อบังคับของการ
ทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ตั้งแต่เริ่มทำจนเสร็จสิ้น
กระบวนการ แต่มีอาจารย์มีความรู้และความเข้าใจแตกต่างกัน
ไป จนทำให้วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์มีความหลากหลาย หรือ
ผิดไปจากตามที่กฎ ระเบียบ รูปแบบ และข้อบังคับของการทำ
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ได้ระบุไว้ หรือแม้บางครั้งต้องให้
นักศึกษาไปถามจากเจ้าหน้าที่...”

(อดีตประธานกรรมการบริหารหลักสูตร)

2.1.2 อาจารย์บางคนได้รับมอบหมายให้เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ไม่ตรงกับความรู้
ความชำนาญในหัวข้อวิจัยของมหาบัณฑิต ทำให้มหาบัณฑิตต้องเปลี่ยนอาจารย์ที่ปรึกษา เนื่องจาก
มหาบัณฑิตจะสามารถแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์หลังจากที่หลักสูตรได้
สรุปผลการพิจารณาหัวข้อและแนวคิดหลักและจัดสรรอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ให้กับ
มหาบัณฑิต เมื่อมหาบัณฑิตได้รับการแจ้งจากหลักสูตรก็จะไปพูดคุยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/
สารนิพนธ์ บางคนพบว่าอาจารย์ไม่มีความเชี่ยวชาญในหัวข้อดังกล่าวจึงต้องเปลี่ยนอาจารย์ที่ปรึกษาทำ
ให้เสียเวลา ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...หลักสูตรจัดอาจารย์ที่ปรึกษาให้หลังจากการนำเสนอในการพิจารณาหัวข้อและแนวคิดของวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ แต่พอได้ไปพูดคุยกับอาจารย์แล้ว พบว่าหัวข้อไม่ตรงกับความเชี่ยวชาญของอาจารย์ เลยทำให้ต้องขอเปลี่ยนแปลงอาจารย์...”

(นางสาว ณ. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 5 ปี)

“...ไม่รู้จักอาจารย์แต่พอหลักสูตรจัดอาจารย์ที่ปรึกษาให้ก็เลยไปพูดคุยกับอาจารย์ แต่หัวข้อที่อยากทำไม่ตรงกับความเชี่ยวชาญของอาจารย์ ทำให้อาจารย์ไม่สามารถจะดูแลวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ได้ ต้องเปลี่ยนทำให้เสียเวลา...”

(นางสาว จ. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

2.1.3 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์มีจำกัด ด้วยหลักสูตรพัฒนามนุษย์และสังคมเป็นหลักสูตรที่กว้างและมีนักศึกษาจำนวนมาก ประกอบกับอาจารย์ในหลักสูตรมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำวิจัยที่หลากหลายแต่จำนวนน้อยคนในแต่ละศาสตร์เช่น ประวัติศาสตร์ ประชากรศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งอาจารย์แต่ละคนในศาสตร์นั้นๆ ที่นักศึกษาสนใจมีนักศึกษานที่ปรึกษาครบตามเกณฑ์อยู่แล้ว ทำให้ยังไม่สามารถแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาได้ ทำให้นักศึกษาต้องรอ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...มีโครงร่างแล้วพร้อมที่จะสอบ แต่ยังแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้เลย เพราะคิวของอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ว่างเลย บางครั้งอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมต้องการอาจารย์ที่ปรึกษาหลักคนนี้ ทำให้ก็ต้องรอ จนไม่สามารถทำให้จบการศึกษาภายใน 2 ปี...”

(นางสาว ง. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

“...อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์มีความเชี่ยวชาญหลากหลายด้านเช่น ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ ประชากรศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ อีกทั้งยังมีนักศึกษานที่ปรึกษาอยู่ตามจำนวนที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดคือวิทยานิพนธ์ 5 คน หรือถ้ามีนักศึกษาที่ทำสารนิพนธ์ นักศึกษาสารนิพนธ์ 3 คน เท่ากับนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ 1 คน ซึ่งนักศึกษาที่อยู่ในที่ปรึกษาก็ไม่สำเร็จการศึกษาเนื่องจากหาง่ายไป

จะแต่งตั้งนักศึกษาใหม่ก็ไม่ได้ บางทีก็น่าสงสารนักศึกษาใหม่
ที่ต้องมานั่งรอ จนทำให้ไม่สำเร็จการศึกษาภายใน 2 ปี...”

(กรรมการบริหารหลักสูตร)

2.1.4 อาจารย์บางคนไม่มีเวลาให้กับมหาลัยคิด เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์บางคนมีภาระงานสอนตั้งแต่ปริญญาตรีถึงปริญญาเอก รวมถึงบางท่านยังได้รับเชิญให้ไป
สอน เป็นวิทยากร และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ต่างคณะ ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอให้กับ
มหาลัยคิดเมื่อต้องการพบเพื่อพูดคุยเรื่องวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ เมื่อไม่ได้พบหลายครั้งจึงต้องเปลี่ยน
อาจารย์ที่ปรึกษาทำให้เสียเวลาเริ่มต้นใหม่ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ได้อาจารย์ที่ปรึกษามา แต่บางครั้งเวลาการพบเจอเพื่อคุย
งานว่างไม่ตรงกัน เนื่องจากมีงานทำ งานก็ไม่ได้ส่ง มหา
อาจารย์ บางทีอาจารย์ไม่ว่างให้คุยงาน พอไม่ได้เจออาจารย์
หลายครั้ง อาจารย์เลยขอเปลี่ยนที่ปรึกษา...”

(นางสาว ค. มหาลัยตรีระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

ด้านกระบวนการ

1. กระบวนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ไม่ชัดเจน

กระบวนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์จะเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมหาลัยคิดนับตั้งแต่
กระบวนการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาจนถึงกระบวนการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ พบว่ามี
ส่วนทำให้มหาลัยคิดสำเร็จการศึกษาช้าดังนี้

1.1 อาจารย์และนักศึกษบางคนยังไม่เข้าใจถึงกระบวนการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ สอบ
ป้องกันวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ กล่าวคืออาจารย์และนักศึกษในหลักสูตรบางคนยังไม่ทราบและเข้าใจถึง
ขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์หรือได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องทำให้ปฏิบัติผิด
ขั้นตอน เสียเวลา บางครั้งต้องให้นักศึกษาไปถามจากเจ้าหน้าที่ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ในการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ในบางครั้งถามขั้นตอนจาก
เพื่อน และอาจารย์ แต่ก็ได้ขั้นตอนที่ผิด เพราะบัณฑิตวิทยาลัย
เปลี่ยนแปลงขั้นตอน หรืออาจารย์บางคนไม่ทราบขั้นตอนต่าง ๆ
ต้องให้นักศึกษาไปถามจากเจ้าหน้าที่ ...”

(นางสาว ข. มหาลัยตรีระยะเวลาศึกษา 5 ปี)

“...ปฏิบัติไม่ถูกเลยว่าจะต้องทำอะไร แต่ยั้งดีที่หลักสูตร
คอยแนะนำให้ว่าต้องทำขั้นตอนไหนบ้าง ไม่นั่นน่าจะไม่จบ..”

(นางสาว ข. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 2 ปี)

“...ไม่แน่ใจกระบวนการสอบ โครงร่างวิทยานิพนธ์ สอบ
วิทยานิพนธ์ และสอบสารนิพนธ์ พอลงมาจากเพื่อนในแต่ละ
คนก็บอกมาไม่เหมือนกัน พอลงจากอาจารย์ แต่อาจารย์ก็ไม่
มั่นใจเท่าไร จึงต้องให้เจ้าหน้าที่ช่วยดูแล คอยอธิบาย ช่วยให้
คำตอบและคิวช่วยในแต่ละกระบวนการจนสำเร็จ...”

(นาย ก. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 2 ปี)

1.2 จำนวนคณะกรรมการสอบ ในแต่ละครั้งหลักสูตรจะกำหนดคณะกรรมการสอบที่
ใช้ในการสอบ โครงร่างวิทยานิพนธ์ สอบป้องกันวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ไม่เกิน 3 คน หากกรณีมี
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมก็มีคณะกรรมการสอบไม่เกิน 4 คน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของ
คณะกรรมการบริหารหลักสูตร แต่มีบางครั้งที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่ม
คณะกรรมการสอบจึงทำให้นักศึกษาต้องนัด วันและเวลา ใหม่ ทำให้ใช้เวลามากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ตอนแรกแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพียงคนเดียว
พอขอสอบ โครงร่าง อาจารย์ให้แต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม แต่ต้องรออนุมัติโครงร่างก่อนจึงจะแต่งตั้ง
ได้ ซึ่งกว่าจะได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมในหัวข้อที่
อาจารย์ชำนาญ ก็ใช้เวลานานกว่ากำหนดที่ได้ตั้งไว้...”

(นางสาว ฉ. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 5 ปี)

“...คุยกับที่ปรึกษาแล้วว่าจะเชิญคณะกรรมการสอบชุดนี้
พอเสนอไปยังหลักสูตร หลักสูตรให้เพิ่มคณะกรรมการสอบ
ทำให้ต้องนัดวัน และเวลาใหม่ เสียเวลามากมาย แผนที่ตั้งไว้ก็
เลื่อนไป...”

(นางสาว ช. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 5 ปี)

“...อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นคนเลือกคณะกรรมการสอบให้
แต่ พอเสนอไปยังหลักสูตร หลักสูตรให้เปลี่ยนแปลง
คณะกรรมการสอบ ทำให้ต้องนัดวัน และเวลาใหม่ และข้อมูล

ที่ได้ในวันสอบมีการเปลี่ยนแปลงไปเยอะ ทำให้ต้องแก้ไขเยอะ
ไม่เป็นไปตามที่วางแผนการสำเร็จการศึกษาไว้กับอาจารย์ที่
ปรึกษา...”

(นางสาว ง. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

1.3 รูปแบบเล่มขอสอบไม่ชัดเจน ในแต่ละครั้งหลักสูตรจะกำหนดรูปแบบในการทำ
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ โดยแจ้งให้อาจารย์ทราบผ่านทางคู่มือการทำวิทยานิพนธ์/
สารนิพนธ์ ส่วนนักศึกษา หลักสูตรจะแจ้งให้ทราบผ่านทางคู่มือนักศึกษาโดยแจ้งให้ในวันปฐมนิเทศ
แต่ด้วยความที่หลักสูตรมีอาจารย์ที่หลากหลายสาขาวิชาทำให้รูปแบบหรือกระบวนการเขียนในเล่ม
วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ มีความแตกต่างกันไป ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...จะขอสอบแต่ครั้งจัดรูปเล่มไม่ถูกเลย เลยปรี้นมาให้
อาจารย์ที่ปรึกษาดู แต่อาจารย์ก็ไม่มั่นใจเท่าไร จึงต้องให้
หลักสูตรช่วยดู...”

(นางสาว ข. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 5 ปี)

“...คู่มือแบบการเขียนของเพื่อนไม่ได้เลย หรือคู่มือของเพื่อนที่มี
อาจารย์ที่ปรึกษาเดียวกันก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป เลยไม่แน่ใจว่า
สิ่งที่เขียนไปถูกหรือผิด โดยแก้ปัญหาแก้ไขตามที่อาจารย์ที่
ปรึกษาแนะนำ และให้เจ้าหน้าที่หลักสูตรคอยดูแลในส่วน
ของ format รูปเล่ม กว่าจะสำเร็จในแต่ละครั้งต้องปรึกษา
หลายคน ...”

(นางสาว ข. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 2 ปี)

2. การจัดการเรียนการสอนไม่เข้มข้น

จุดเด่นของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลป
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นหลักสูตรที่เน้นวิจัยเป็นหลัก แต่ผลการศึกษากลับพบว่า
รายวิชาที่เน้นวิจัยค่อนข้างน้อย คือมีเพียง 1 รายวิชาเท่านั้น คือ 895-504 วิธีวิทยาการวิจัยทาง
สังคมศาสตร์ เป็นรายวิชาหลัก และมี 3 รายวิชา คือ 1. รายวิชา 895-551 การวิจัยทางสังคมศาสตร์
ประยุกต์ 2. รายวิชา 895-552 ปฏิบัติการวิจัยเชิงปริมาณ และ 3. รายวิชา 895-553 ปฏิบัติการวิจัยเชิง
คุณภาพ เป็นรายวิชาที่เลือก ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...เรียนวิชาวิจัยบังคับเพียงตัวเอง คิดว่าไม่เพียงพอกับความ
ต้องการ ควรมียาวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาวิจัยให้มากกว่านี้
บางที่ยังไม่เข้าใจในกระบวนการวิจัย เพราะไม่มีพื้นฐานวิจัย
อีกทั้งยังอยากให้หลักสูตรเปิดสอนรายวิชาวิจัยเฉพาะด้าน
เช่นวิชาที่เกี่ยวกับวิจัยเชิงปริมาณ หรือวิชาที่เกี่ยวกับวิจัยเชิง
คุณภาพ และวิชาที่เกี่ยวกับวิจัยเชิงผสมผสาน...”

(นางสาว ค. มหาบัณฑิตระยะเวลาศึกษา 3 ปี)

“...หลักสูตรเปิดรายวิชาวิจัยให้กับนักศึกษาเพียง 1 รายวิชา
คือ 895-504 วิชานิเทศการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นรายวิชา
พื้นฐานถือเป็นรายวิชาหลักของหลักสูตร และมี 3 รายวิชา คือ
1. รายวิชา 895-551 การวิจัยทางสังคมศาสตร์ประยุกต์
2. รายวิชา 895-552 ปฏิบัติการวิจัยเชิงปริมาณ และ
3. รายวิชา 895-553 ปฏิบัติการวิจัยเชิงคุณภาพ หลักสูตรเปิด
รายวิชา ดังกล่าวเพื่อให้นักศึกษาเลือกเรียน ซึ่งในแต่ละปีจะมีการ
เลือกเรียนไม่เหมือนกันในแต่ละปี..”

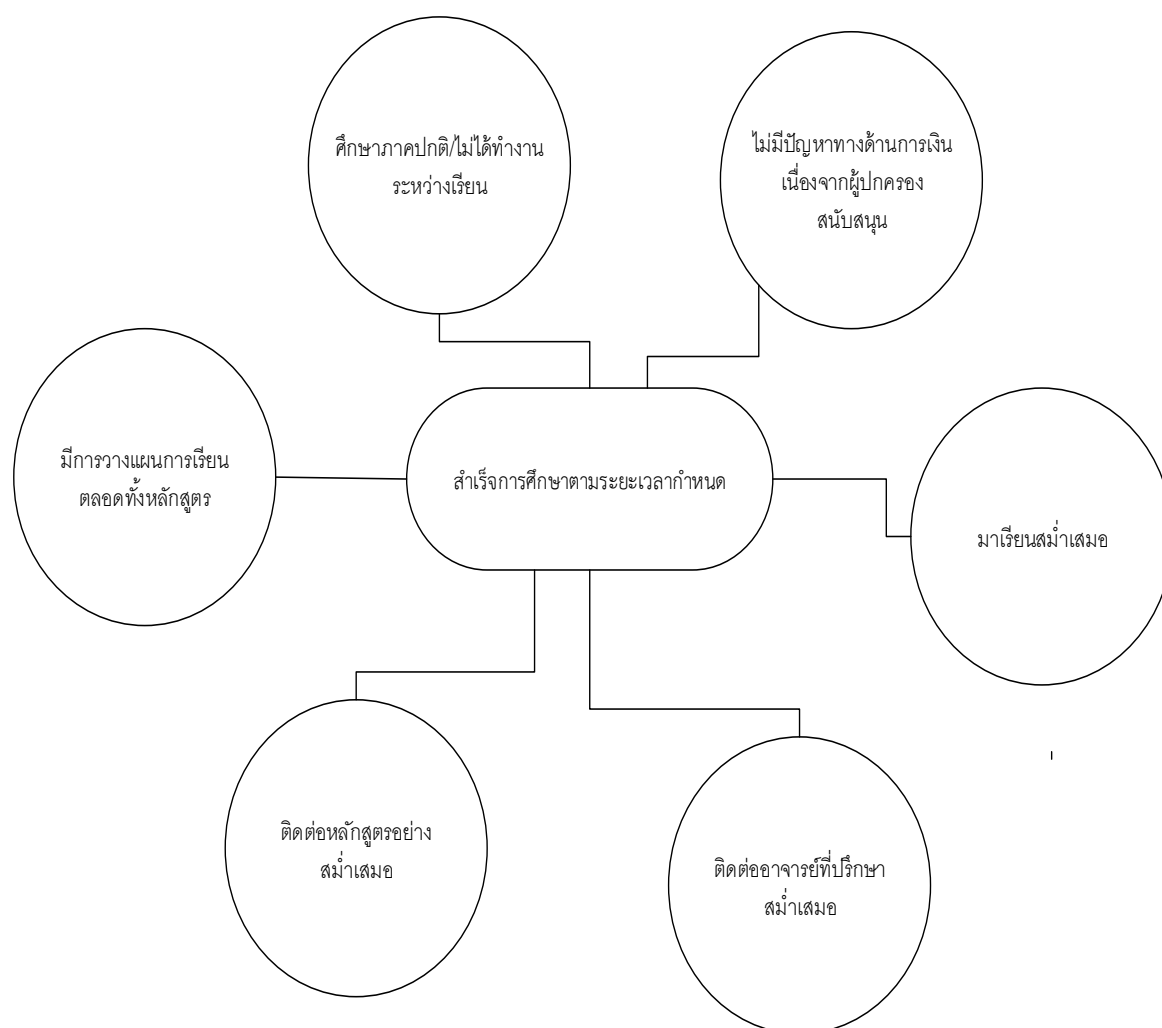
(อดีตประธานกรรมการบริหารหลักสูตร)

ด้านผลผลิต

สรุปผลที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาวะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการสรุปผลได้ว่าสาเหตุที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด

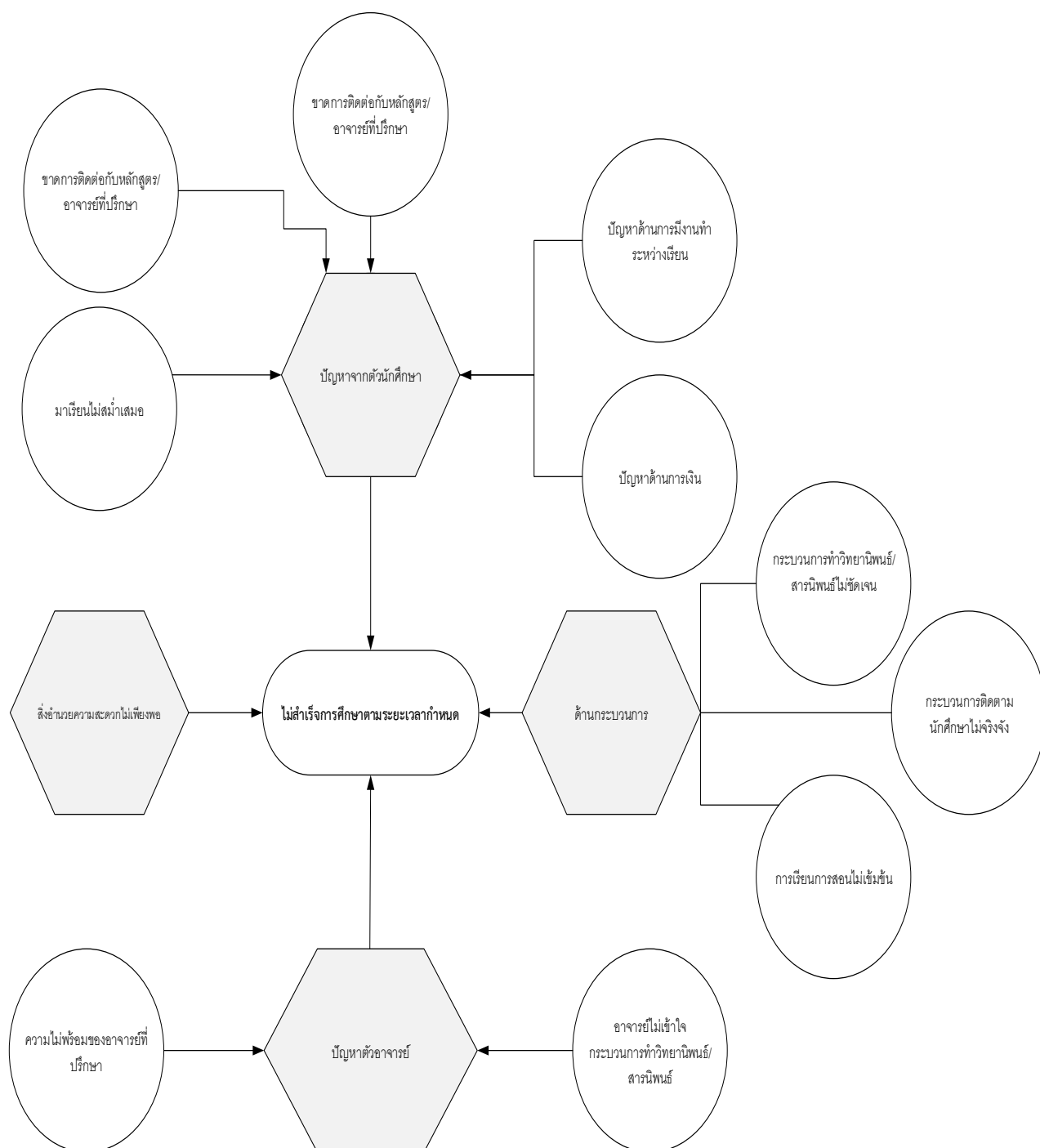
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด สรุปสาเหตุได้ดังนี้

ภาพประกอบ 7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด

2. นักศึกษาไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด สรุปสาเหตุได้ดังนี้

ภาพประกอบ 8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด

สรุป สาเหตุที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด คือ 1) ด้านสถานะแวดล้อม มีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้นมี 2 สาเหตุ ได้แก่ ตัวนักศึกษาที่ทำงานแล้วระหว่างเรียน ปัญหาด้านการเงิน และความไม่พร้อมของอาจารย์ที่ปรึกษาในหลายๆ ด้าน 3) ด้านกระบวนการคือกระบวนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ไม่ชัดเจนและการจัดการเรียนการสอนไม่เข้มข้น 4) ด้านผลผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา (Retention Time) ไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดไว้ สำหรับแนวทางในการแก้ปัญหาการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดได้แก่ 1) หลักสูตรควรกำหนดระยะเวลาในขั้นตอนต่างๆ ให้ชัดเจน 2) หลักสูตรควรมีกระบวนการติดตามนักศึกษาโดยจัดโครงการติดตามความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์อย่างจริงจัง 3) หลักสูตรและอาจารย์ที่ปรึกษาควรประชาสัมพันธ์แหล่งทุนที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ให้นักศึกษาทราบ 4) หลักสูตรควรจัดโครงการปฐมนิเทศอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ 5) หลักสูตรควรจัดให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาวิจัยเพิ่มขึ้นรวมทั้งการฝึกปฏิบัติด้วย 6) ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกภายในคณะศิลปศาสตร์

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จ การศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนา มนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึกกับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดและอาจารย์จำนวน 19 คน ผล การศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สาเหตุที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนา มนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีดังนี้

ด้านสถานะแวดล้อม

1. สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เช่น wifi หนังสือ ตำรา วารสารในห้องสมุด คอมพิวเตอร์ และระบบฐานข้อมูลออนไลน์ไม่เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้อง กับชนิตา รัชกุลพลเมือง และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2550) กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านหลักสูตร ได้แก่ การสร้างบรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการวิจัย มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญใน การสร้างเสริมสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เอื้อต่อความสำเร็จในการทำ วิทยานิพนธ์ แต่อย่างไรก็ตามยังมีอุปสรรคอยู่มาก เช่น ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ขั้นตอนราชการ และ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน เป็นต้น ประกอบกับปัจจุบันผลงานวิจัยใหม่ๆ จะอยู่ในระบบ ฐานข้อมูลออนไลน์ซึ่งต้องมีการซื้อฐานข้อมูลนั้นจึงจะเข้าถึงได้ และไม่ได้ผลิตเป็นเล่มอยู่ในห้องสมุด เหมือนแต่ก่อน

ด้านปัจจัยเบื้องต้น

1. นักศึกษา

1.1 การทำงานระหว่างเรียนของนักศึกษา ผู้วิจัยพบว่ามหาบัณฑิตส่วนใหญ่ที่มีงาน ประจำทำในขณะระหว่างการศึกษาจะไม่ค่อยได้ติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ และหลักสูตรฯ หลังจากที่ไม่มีเรียนในรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก สอดคล้องกับฉันทพงษ์ จันทรค์ก้อน (อ้างในอรุณศรี พุ่มนวล, 2552) กล่าวว่า การวางแผนการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญสำหรับ นักศึกษา เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องทำงาน และใช้เวลาบางส่วนในการศึกษา จำเป็นต้องมีการ วางแผนการศึกษาของตนเอง เพื่อให้สามารถศึกษาเอกสารการสอนทั้งหมดได้ทันก่อนการสอบ การ วางแผนการศึกษามีทั้งการวางแผนระยะยาวตลอดหลักสูตรเพื่อให้เรียนได้ครบตามหลักสูตรและ วางแผนการศึกษาในแต่ละภาคการศึกษา การจัดตารางเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผน

การศึกษา เนื่องจากนักศึกษาที่เรียนดีจะรู้จักการจัดตารางเวลาอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปฏิบัติตามตารางเวลาได้ ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา แต่ไม่สอดคล้องกับ โกวิทซ์ ปรดิษฐ์ผล และปรีชา วิจิตรธรรมรส (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์ การศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาโท ด้วยเทคนิคเหมืองข้อมูล กรณีศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่าตัวแปรที่เกี่ยวกับการทำงานทุกตัวมีอิทธิพลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษากาลปกติ และพบว่านักศึกษาที่ทำงานอยู่ มีอัตราการสำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์ที่สูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ทำงานและนักศึกษาที่ทำงานส่วนตัว

1.2 ปัญหาการเงิน ผู้วิจัยพบว่ามหัศจรรย์ส่วนใหญ่ที่มีงานประจำทำในขณะระหว่างการศึกษจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาด้วยตัวเองโดยนำเงินมาจากรายได้จากการทำงานประจำ ทำให้ในบางครั้งจ่ายเงินค่าธรรมเนียมการศึกษาช้ากว่ากำหนดและทำให้พ้นสภาพการเป็นนักศึกษา เมื่อมีเงินจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษานักศึกษากลับมาคืนสภาพการศึกษาใหม่ ทำให้แผนการเรียนไม่ตรงตามที่วางไว้

2. อาจารย์

2.1 ความไม่พร้อมของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยพบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์บางคนไม่พร้อมตั้งแต่การให้คำปรึกษาและแนะนำการทำวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ และความรู้ความชำนาญในหัวข้อวิจัยของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ทั้งนี้สาเหตุประการหนึ่งคืออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ส่วนหนึ่งเป็นอาจารย์จบใหม่ยังมีประสบการณ์ในการทำวิจัยน้อย จึงทำให้ไม่สามารถให้คำปรึกษางานวิจัยที่หลากหลายประเด็นและยังไม่มีประสบการณ์ในการเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ชลคมล สนองคุณ (2548) ที่พบว่าปัจจัยด้านวิชาการและการทำวิทยานิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาดูการติดต่อกัน นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษา ควรมีสื่อในการเลือกซึ่งกันและกัน เพราะมีสื่อในการเปลี่ยนแปลงเค้าโครงวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระ การควบคุมศักยภาพของอาจารย์ที่ปรึกษาต่อนักศึกษา ควรจะกระชับมากกว่านี้ บางหลักสูตรดูแลมากกว่ามาตรฐานที่กำหนด ส่งผลต่อนักศึกษาที่ไม่มีที่ปรึกษา และทำให้การสำเร็จการศึกษาไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการสำเร็จการศึกษากับปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษานักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ระยะเวลาการสำเร็จการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริการแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ 2) ด้านการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระ 3) ด้านการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ และ 4) ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การศึกษาอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านกระบวนการ

1. กระบวนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ไม่ชัดเจน ตั้งแต่กระบวนการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา จนถึงกระบวนการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ชลคมล สนองคุณ (2548) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์อยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านสภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การทำวิจัย ประเภทการศึกษา มีผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปัจจัยด้านวิชาการ และการทำวิทยานิพนธ์ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มีผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาคาดประสบการณ์ด้านเทคนิคการเก็บข้อมูล โดยเฉพาะเชิงคุณภาพ และความไม่เข้าใจในงานที่จะทำวิทยานิพนธ์อย่างเพียงพอ กระบวนการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือยังไม่เพียงพอ

2. การจัดการเรียนการสอนไม่เข้มข้น เนื่องจากหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นหลักสูตรที่เน้นวิจัยเป็นหลัก จึงมีความคาดหวังกับวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพสูง แต่หลักสูตรกำหนดวิชาบังคับที่เน้นวิจัยเพียง 1 รายวิชา คือ 895-504 วิทยานิพนธ์ทางสังคมศาสตร์ เป็นรายวิชาหลัก และมี 3 รายวิชาเลือก คือ 1. รายวิชา 895-551 การวิจัยทางสังคมศาสตร์ประยุกต์ 2. รายวิชา 895-552 ปฏิบัติการวิจัยเชิงปริมาณ และ 3. รายวิชา 895-553 ปฏิบัติการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งหากนักศึกษาไม่เลือกเรียนวิชาเลือกที่เป็นวิจัยก็จะเรียนเพียงวิชาเดียวก็จะไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอเป็นการยากที่จะทำงานวิจัยที่มีคุณภาพได้

ด้านผลผลิต

สรุปผลที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น และด้านกระบวนการ สรุปผลได้ว่าสาเหตุที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มาจากหลายปัจจัยและส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษา (Retention Time) ไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดไว้คือ 2 ปีการศึกษา

2. แนวทางในการแก้ไขปัญหาการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดังนี้

1. หลักสูตรกำหนดระยะเวลาในขั้นตอนต่าง ๆ ให้ชัดเจนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาเร่งทำงานตามระยะเวลาที่กำหนด

2. หลักสูตรควรมีกระบวนการติดตามนักศึกษาอย่างจริงจังโดยจัดโครงการติดตามความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

3. หลักสูตรและอาจารย์ที่ปรึกษาควรประชาสัมพันธ์แหล่งทุนที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ให้นักศึกษาทราบ

4. หลักสูตรจัด โครงการปฐมนิเทศอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

5. หลักสูตรควรกำหนดรายวิชาวิจัยเพิ่มเติมเป็นวิชาเลือกบังคับ

6. คณะศิลปศาสตร์ ควรเพิ่ม wifi, หนังสือในห้องสมุด คอมพิวเตอร์ และระบบฐานข้อมูลออนไลน์ให้เพียงพอ มีการให้บริการที่สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

กล่าวได้ว่า ผลการศึกษานี้สาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาวิทยาลัย หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สอดคล้องกับแนวคิด CIPP Model ที่กล่าวถึงการประเมินใน 4 ด้านได้แก่ ด้านสถานะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการในการดำเนินงาน และด้านผลผลิตซึ่งผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) ด้านสถานะแวดล้อม ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการเรียนการสอนของคณะ 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ ตัวนักศึกษาไม่สามารถบริหารจัดการเวลาในการทำงานประจำและการเรียนได้ รวมถึงการบริหารจัดการด้านการเงิน รวมถึงอาจารย์ที่ปรึกษาด้านความไม่พร้อมทั้งด้านกฎระเบียบ จำนวนอาจารย์ที่เชี่ยวชาญในด้านที่นักศึกษาสนใจ และการให้เวลา 3) ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ปัญหาความไม่ชัดเจนในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ ตั้งแต่ขั้นตอนการสอบโครงร่างจนถึงการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ และการจัดการเรียนการสอนไม่เข้มข้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อผลผลิตคือทำให้มหาวิทยาลัยสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด

2. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และคณะกรรมการบริหารของหลักสูตรฯ สามารถนำข้อมูลมาวางแผนด้านนโยบายและการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ต่อไป

2. ควรนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ ใช้เป็นข้อมูลและแนวทางแก้หลักสูตรของคณะ ในการวางแผนการควบคุมคุณภาพการทำวิจัยและระยะเวลาการศึกษาของนักศึกษา โดยสามารถจัดทำเป็นกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เข้มงวดกับนักศึกษาให้มากขึ้น รวมทั้งการปฐมนิเทศอาจารย์ที่ปรึกษาใหม่เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ รวมถึงความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้ นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามเวลาที่กำหนด ไม่มีการพ้นสภาพและก่อให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรวิจัยสาขาวิชาและศึกษาความคิดเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษากับสาขาวิชาที่ นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อหลักสูตร

2. ควรศึกษาและพัฒนาระบบหรือรูปแบบในการส่งเสริมและสนับสนุนช่วยเหลือให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาได้ตามเวลาที่กำหนด

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. ค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559, จาก: <https://www.mwit.ac.th/~person/01-Statutes/NationalEducation.pdf>
- กิติ ตย์คคานนท์. (2554). *นักบริหารทันสมัย*. กรุงเทพฯ: บัดเตอร์ฟลาย.
- กรกรรณ แก้วจังหวัด. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาบัณฑิต: กรณีศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- กฤษณี คำชาย. (2540). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- โกมล บัวพรหม. (2553). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุราษฎร์ธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- โกวิท ปรดิษฐ์ผล และปรีชา วิจิตรธรรมรส. (2559). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จ การศึกษาตามเกณฑ์การศึกษานักศึกษาระดับปริญญาโท ด้วยเทคนิคเหมืองข้อมูล กรณีศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 3 (6), 113-145.
- คณะกรรมการดำเนินงานวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัด นครศรีธรรมราช. (2556). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัด นครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ.
- จารุวรรณ อะคะป็น. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาตาก เขต 1*. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.
- จิรภัทร เพ็ชรมงคล. (2555). *การประเมินหลักสูตรวิชาวิทยาการทหาร*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- จำเนียร จวงตระกูล. (2550). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ศูนย์กฎหมายธุรกิจ อินเตอร์เนชั่นแนล.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2550). *อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: หน้าที่และบทบาท*. ค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559, จาก: http://www.grad.psu.ac.th/Academic_book/advisory_book.pdf
- ชลกมล สมองคุณ. (2548). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรม การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ณัฐิกา บุรณกุล. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และค่านิยมในการทำงาน กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของครู โรงเรียนเอกชนในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ดิถกรัตน์ โคตรสุมาตย์ และชญญา อภิบาลกุล. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จ การศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 3 (5), 17-27.
- ทัศนศิริินทร์ สว่างบุญ และรัชนีวรรณ ตั้งภักดี. (2560). *การศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตและอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับสภาพการทำวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. *วารสารการวัดผลการศึกษา*. 2 (23), 138- 152.
- ทองดี หาญนอก. (2552). *แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา*. นครราชสีมา: โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา.
- ธวัชชัย ศุกดิษฐ์. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนในระดับปริญญาโทของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2554*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นิตยา สิทธิเสื่อ. (2553). *ผลของการเสริมสร้างพลังแห่งตนตามทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านทับช้าง จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2549). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. ค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559, จาก: <http://www.grad.psu.ac.th/ResearchThesis/Research03.PDF>
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2556). *ระเบียบฯ ว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2556*. ค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559, จาก: https://grad.psu.ac.th/images/files/practice_56/practice56.pdf
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2559). *จำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่สำเร็จการศึกษา*. ค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559, จาก: https://gradmis.psu.ac.th/Student_Report/student_graduate.php
- ปกรณ ลิม โยชิน. (2557). *การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา: การวิจัยแบบผสมผสานวิธี*. สงขลา: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2546). *คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ระดับบัณฑิตศึกษา*. สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2556). *แนวปฏิบัติว่าด้วยการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์*. สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประลม แสงสว่าง. (2522). *อักษรานุกรมการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บางกอกสาส์น.
- ประดินันท์ อูปรมัย. (2544). *พฤติกรรมวัยเด็ก หน่วย 8-15*. (พิมพ์ครั้งที่7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัชรี เหลืองอุดม. (2554). *การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- พินกาน ภัทเศรฐ์. (2551). *การแสดงผลฐานความเที่ยงตรงตามโครงสร้างและความเชื่อมั่นของมาตรวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีรูปแบบต่างกัน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พิรจิต บุญบันดาล. (2551). *คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับประสิทธิผลองค์การ*.
 วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ภัทราวิจิตร มณีประเสริฐ. (2554). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาสาขา
 วิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์
 ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- การดี อนันต์นาวิ. (2555). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ชลบุรี:
 มนตรี.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2556). *ระเบียบมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ว่าด้วยการศึกษาระดับ
 บัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2556*. สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มนิรัตน์ จรุงเดชากุล. (2554). *แบบการเรียนรู้ที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของบัณฑิต
 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง.
- มัทนา เฟื่องแจ่ม. (2550). *แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์
 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- มงคล ศัยกุล. (2556). *รูปแบบการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการเพื่อ พัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ
 นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 วิชาเอกการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- รัชฎา ชิโสภา และเพลินพิศ วิสัยเกษม. (2554). *การศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการเรียน
 การสอนของบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ รุ่นปีการศึกษา
 2552*. ค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559, จาก: www.planning.kmutnb.ac.th/data/informantion
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2551). *วิสัยทัศน์การศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย ต้นสิริ. (2549). *อุดมการณ์ทางการเมือง: ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวง. (2559). *พรบ.การศึกษา
 แห่งชาติ พ.ศ. 2542*. ค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559, จาก: [http://www.moe.go.th/moe/
 th/news/detail.php?NewsID=9319&Key=news_research](http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=9319&Key=news_research)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมจิตร แก้วมณี. (2551). ปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปัตตานี:
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรุณศรี พุ่มนวล. (2552). ความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 หาดใหญ่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2557). แนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสาร
 เทคโนโลยีภาคใต้*. 1 (7), 93-97.
- เอี่ยมพร บัวสรวง. (2551). รูปแบบภาวะผู้นำและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของพนักงานอัยการใน
 สำนักงานอัยการเขต 5. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 รัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- Abraham Maslow. (1954). ค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2562,
 จาก: <https://www.simplypsychology.org/simplypsychology.org>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ชื่อภาษาไทย: “สาเหตุและแนวทางการแก้ไขการสำเร็จการศึกษาเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดของมหาลัยเทคโนโลยีศึกษาลัทธิศาสตร์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตรมหาวิทาลัยสงขลานครินทร์”

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ชื่อ-สกุล.....
2. อายุ.....
3. เพศ.....
4. เชื้อชาติ.....
5. สถานภาพการสมรส.....
6. อาชีพปัจจุบัน.....
7. รายได้ต่อเดือน ณ ปัจจุบัน.....
8. ระยะเวลาที่เรียน.....
9. สาขาวิชาที่จบปริญญาตรี.....
10. เกรดเฉลี่ยปริญญาตรี.....

ตอนที่ 2 สาเหตุ

1. ด้านนักศึกษา

- 1.1 เป้าหมายในการเลือกเรียนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคมคืออะไร
- 1.2 ความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ
 - 1.2.1 เคยทำวิจัยมาก่อนหรือไม่
 - 1.2.2 ความรู้ ความสามารถด้านการวิจัยเป็นอย่างไร
- 1.3 ความรับผิดชอบส่วนตัว
 - มีความถี่ในการมาเรียนอย่างไร.....
 - มีความตรงต่อเวลาในการส่งงานอย่างไร.....
 - มีการรายงานความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ อย่างไร.....
- 1.4 ภาระทางด้านครอบครัว เป็นอุปสรรคต่อการเรียนหรือไม่ อย่างไร.....
- 1.5 ภาระด้านการทำงาน เป็นอุปสรรคต่อการเรียนหรือไม่ อย่างไร.....
- 1.6 ภาระด้านการเงิน เป็นอุปสรรคต่อการเรียนหรือไม่ อย่างไร.....
 - 1.6.1 ค่าใช้จ่ายในการเรียนมาจากที่ใด มีอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร.....

2. ด้านกระบวนการจัดการศึกษา

- 2.1 ตัวอาจารย์ผู้สอนในแต่ละวิชาเป็นอย่างไรบ้าง อยากให้แก้ไขอย่างไร.....
- 2.2 กระบวนการเรียนการสอนในแต่ละวิชาเป็นอย่างไรบ้าง อยากให้แก้ไขอย่างไร
 - 2.2.1 เลือกสำเร็จการศึกษาด้วยวิธีใด ทำไมถึงเลือกวิธีนั้น
 - 2.2.2 รูปแบบ
 - 2.2.3 รายวิชา
- 2.3 การบริหารจัดการของหลักสูตร

2.3.1 การบริหารจัดการวิชาบังคับ มีความเห็นอย่างไร อยากให้แก้ไขอย่างไร

2.3.2 การบริหารจัดการวิชาเลือก มีความเห็นอย่างไร อยากให้แก้ไขอย่างไร

2.3.3 การจัดหาอาจารย์ที่ปรึกษา มีความเห็นอย่างไร อยากให้แก้ไขอย่างไร

2.4 สภาพแวดล้อม สิ่งสนับสนุน

2.4.1 Internet เป็นอย่างไรบ้าง อยากให้ปรับปรุงอย่างไร

2.4.2 ห้องสมุด เป็นอย่างไรบ้าง อยากให้ปรับปรุงอย่างไร

2.4.3 หนังสือ ตำรา เป็นอย่างไรบ้าง อยากให้ปรับปรุงอย่างไร

2.4.4 การบริการของเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร เป็นอย่างไรบ้าง อยากให้ปรับปรุงอย่างไร

3. ด้านกระบวนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

3.1 ด้านการวางแผนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

3.1.1 หัวข้อวิจัยได้มาอย่างไร มีอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

3.1.2 ที่ปรึกษาได้มาอย่างไร มีอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร

3.2 ด้านการเตรียมโครงร่างวิจัย

3.2.1 ขั้นตอนการเขียนโครงร่างวิจัยมีอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร ต้องการให้ปรับปรุง/แก้ไขอย่างไร

3.2.2 การสอบโครงร่างวิจัยมีอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร ต้องการให้ปรับปรุง/แก้ไขอย่างไร

3.3 การดำเนินการวิจัย

3.3.1 การทำวิจัยในขั้นตอนต่างๆ มีอุปสรรคหรือไม่ เช่น เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เขียนผลวิจัย มีอุปสรรคอย่างไร ต้องการให้หลักสูตรช่วยเหลืออย่างไรบ้าง

3.4 กระบวนการตีพิมพ์บทความมีอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร ต้องการให้ปรับปรุง/แก้ไขอย่างไร

3.5 การสอบจบ

3.5.1 กระบวนการสอบจบมีอุปสรรคหรือไม่ มีอุปสรรคอย่างไร ต้องการให้หลักสูตรช่วยเหลืออย่างไรบ้าง

4. ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา

4.1 ความรู้ความสามารถของอาจารย์ที่ปรึกษาดตรงกับเรื่องที่ทำหรือไม่ อย่างไร

4.2 การให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นอย่างไรบ้าง

4.2.1 แนะนำแหล่งสืบค้น แหล่งเผยแพร่

4.2.2 การให้เวลา

4.2.3 การรับฟังความคิดเห็น

4.2.4 การเอาใจใส่ ติดตาม

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ไข

- นักศึกษาคิดว่าสาเหตุใดเป็นปัจจัยในการสำเร็จการศึกษาเกิน 2 ปี
- นักศึกษาคิดว่าจะต้องทำอะไรเพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษาภายใน 2 ปี
- นักศึกษาคิดว่าสาเหตุใดที่ขณะนี้หลักสูตรนี้มีนักศึกษาสนใจเข้าศึกษาน้อยลง